UNIVERSITATEA „ȘTEFAN CEL MARE” DIN SUCEAVA
FACULTATEA DE ISTORIE, GEOGRAFIE ȘI ȘTIINȚE SOCIALE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE

TEZĂ DE DOCTORAT
DOMENIUL ISTORIE

RELAȚIILE ROMÂNIEI CU ORIENTUL MIJLOCIU (1980-1990)

REZUMAT

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:
Prof.univ.dr. Gheorghe ONIȘORU

DOCTORAND:
Daniela GĂBĂROI

SUCEAVA,
2026

CUPRINSUL REZUMATULUI

Cuvinte cheie. Abrevieri 3

Introducere, ipoteze de lucru, metodologie 5

Prezentarea sintetică a capitolelor tezei de doctorat 11

Capitolul I. **Orientul Mijlociu: istorie, conflicte și dinamici geopolitice. Relații bilaterale cu România, 1970-1980** 11

Capitolul II. **România și Orientul Mijlociu: planuri de pace și relații politice între 1980-1990** 11

Capitolul III. **Relații economice între România și Orientul Mijlociu, 1980-1990** 11

Capitolul IV. **Relații culturale și mobilitate academică între România și Orientul Mijlociu, 1980-1990** 12

Concluzii 13

Bibliografie selectivă 19

CUVINTE CHEIE

Republica Socialistă România, Orientul Mijlociu, S.U.A., U.R.S.S., impact geopolitic, Organizația Națiunilor Unite, Statul Israel, diaspora românească, Republica Islamică Iran, Organizația pentru Eliberarea Palestinei, Republica Irak, Regatul Hașemit al Iordaniei, Republica Arabă Siriană, Republica Libaneză, Nicolae Ceaușescu, conflictul israeliano-palestinian, planuri de pace, Ministerul Afacerilor Externe, Direcția a IV-a Relații, relații politice, relații economice, relații culturale, mobilitate academică.

ABREVIERI

A.C.M.E.O.R.	Asociația Culturală Mondială a Evreilor Originari din România
A.DA.S.	Administrația Asigurărilor de Stat
A.G.E.R.P.R.E.S.	Agenția Națională de Presă a României
A.M.A.E.	Arhiva Ministerului Afacerilor Externe
A.N.I.	Agenția Națională de Informații (Liban)
A.N.I.C.	Arhivele Naționale Istorice Centrale
A.R.C.O.M.	Antrepriza Română de Construcții Montaj
B.I.R.D.	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
B.R.C.E.	Banca Română de Comerț Exterior
C.A.E.R.	Consiliul pentru Ajutor Economic Reciproc
C.C.	Comitetul Central
C.C. al P.C.R.	Comitetul Central al Partidului Comunist Român
C.C.R.	Consiliul Comandamentului Revoluției (Irak)
C.E.E.	Comunitatea Economică Europeană
C.E.P.C.A.	Centrul de Perfecționare a Cadrelor de Conducere din Întreprinderi
C.I.A.	Central Intelligence Agency
C.K.D.	Completely Knocked Down
C.M.A.E.	Comitetul Ministerial al Afacerilor Externe
C.N.F.	Consiliul Național al Femeilor
C.N.P.	Consiliul Național Palestinian
D.O.E.	Departament of Energy
E.N.T.R.	Întreprinderea Națională de Turism Regional
F.D.E.P.	Frontul Democratic pentru Eliberarea Palestinei
F.D.U.S.	Frontul Democrației Unității Socialiste
F.M.I.	Fondul Monetar Internațional
F.N.P.P.	Frontul Național Patriotic Progresist
F.O.B.	Free On Board
G.A.T.T.	Acordul General pentru Tarife și Comerț
H.C.M.	Hotărârea Consiliului de Miniștri
H.G.	Hotărârea de Guvern
H.O.R.	Hitachdut Olei Romania
I.C.E.	Întreprinderi de Comerț Exterior
I.N.A.	Iraqi News Agency
I.R.R.C.S.	Institutul Român pentru Relații Culturale cu Străinătatea
I.S.I.S.P.	Institutul de Studii Istorice și Social Politice
I.S.M.A.C.	Comisia Mixtă de Armistițiu Israel-Siria
I.T.A.C.	The United Company for Industry Trade and Agriculture

I.T.M.Co.	Iran Tractor Manufacturing Company
J.D.C.	Joint Distribution Committee
L.E.A.	Linii Electrice Aeriene
M.A.E.	Ministerul Afacerilor Externe
M.A.N.	Marea Adunare Națională
M.A.I.A.	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
M.A.P.A.I.	Partidul Muncitoresc din Israel
M.A.P.A.M.	Partidul Muncitoresc Unit
M.C.E.C.E.I.	Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale
M.E.E.	Ministerul Energiei Electrice
M.I.C.M.	Ministerul Industriei Chimice și Materialelor
M.I.CH.	Ministerul Industriei Chimice
M.I.L.M.C.	Ministerul Industrializării Lemnului și Materialelor de Construcții
M.I.M.	Ministerul Industriei Metalurgice
M.I.M.U.E.E.	Ministerul Industriei Electrotehnice de Mașini-Unelte și Electronică
M.I.U.	Ministerul Industriei Ușoare
N.A.T.O.	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
N.I.O.C.	National Iranian Oil Company
N.U.I.S.	Uniunea Națională a Studenților din Irak
O.C.D.E.	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
O.E.P.	Organizația pentru Eliberarea Palestinei
O.N.U.	Organizația Națiunilor Unite
O.P.E.C.	Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol
P.B.A.S.	Partidul Baas Arab Socialist
P.C.I.	Partidul Comunist din Israel
P.C.L.	Partidul Comunist Libanez
P.C.M.	Președinția Consiliului de Miniștri
P.C.U.S.	Partidul Comunist al Uniunii Sovietice
P.N.B.	Produsul Național Brut
P.S.P.	Partidul Socialist Progresist (Liban)
R.D.G.	Republica Democrată Germană
R.F.G.	Republica Federală Germania
R.S.R.	Republica Socialistă România
S.A.N.A.	Syrian Arab News Agency
S.E.	*sine editore*
S.U.A.	Statele Unite ale Americii
T.I.B.	Târgul Internațional de la București
U.G.S.R.	Uniunea Generală a Sindicatelor din România
U.N.C.A.P.	Uniunea Națională a Cooperativelor Agricole de Producție
U.N.C.T.A.D. V	A cincea Conferință a Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
U.N.D.O.F.	Forțele O.N.U. de Observatori ai Dezangajării în Platoul Golan
U.N.E.S.C.O.	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
U.N.R.W.A.	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
U.N.T.S.O.	Organizația Națiunilor Unite pentru Supravegherea Armistițiului
U.R.S.S.	Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
U.T.C.	Uniunea Tineretului Comunist
W.A.F.A.	Palestinian News and Information Agency
W.F.T.U.	Federația Mondială a Sindicatelor

INTRODUCERE, IPOTEZE DE LUCRU, METODOLOGIE

De-a lungul timpului, Orientul Mijlociu a fost constant în atenția mediului academic, datorită configurației sale geopolitice complexe și a diversității sale economice, culturale și religioase. În același timp, poziția Orientului Mijlociu în arhitectura puterii regionale și internaționale îi conferă o importanță majoră în studiul relațiilor internaționale și al dinamicii dintre state.

Teza de doctorat, intitulată *Relațiile României cu Orientul Mijlociu (1980-1990)*[1], își propune o analiză aprofundată a interacțiunilor diplomatice, economice, culturale și a mobilității academice dintre România și statele Orientului Mijlociu (Statul Israel, Republica Islamică Iran, Organizația pentru Eliberarea Palestinei, Republica Irak, Regatul Hașemit al Iordaniei, Republica Arabă Siriană, Republica Libaneză), în ultimul deceniu al regimului condus de Nicolae Ceaușescu[2]. În acest interval cronologic, politica externă a României a fost caracterizată de o izolare diplomatică accentuată, generată de discrepanțele dintre practici interne și standardele internaționale privind drepturile omului, dar și de deciziile imprevizibile și adesea rigide în relațiile cu Blocul Estic. Marginalizarea pe plan internațional a determinat regimul să acorde o atenție sporită relațiilor cu statele din Orientul Mijlociu, nu doar în plan politic și economic, ci și în sfera culturală, prin promovarea schimburilor educaționale, culturale și științifice, menite să consolideze vizibilitatea României în regiune. Astfel, cercetarea acordă o atenție deosebită particularităților și complexității acestor interacțiuni, evidențiind influența decisivă exercitată de contextul politic intern și internațional specific anilor '80.

Motivația alegerii temei de cercetare este determinată de interesul relativ limitat manifestat de istoriografie, evidențiat atât prin omisiunea multor aspecte importante ale relațiilor diplomatice, economice, de mobilitate academică, printre altele, cât și prin necesitatea aprofundării cunoașterii relațiilor bilaterale ale României cu statele din regiune în perioada 1980-1990.

Un alt argument care a stat la baza alegerii temei îl reprezintă actualitatea subiectului. Prin intermediul diplomaților acreditați în ambasadele din regiune, România a urmărit să încurajeze dialogul și să creeze o punte de comunicare între liderii israelieni și cei arabi, contribuind astfel la promovarea cooperării și stabilității într-o regiune afectată de conflicte majore, precum războiul civil din Liban, intervenția militară a Israelului în 1982, războiul dintre Irak și Iran (1980-1988), precum și implicarea Siriei în evoluțiile regionale. În același timp, conflictul israeliano-palestinian a alimentat tensiuni politice profunde, degenerând periodic în confruntări armate. Astfel, regiunea a fost și rămâne una dintre cele mai instabile zone ale lumii contemporane, cu implicații majore asupra păcii, securității și cooperării internaționale.

Scopul tezei constă în investigarea modului în care România și-a gestionat relațiile cu statele Orientului Mijlociu incluse în aria cercetării, printr-o analiză extinsă a conexiunilor politice, economice, culturale și academice, precum și a influenței circumstanțelor interne și a

[1] În perioada 1965-1989, statul român purta oficial titulatura de Republica Socialistă România (R.S.R.). În cadrul tezei de doctorat, vom utiliza denumirea de România.

[2] Istoriografia contemporană oferă și o altă perspectivă asupra perioadei în care, în fruntea statului, s-a aflat Nicolae Ceaușescu. Istoricul Dinu C. Giurescu a numit această perioadă „regim socialist", Dinu C. Giurescu, membru titular al Academiei Române, coordonator, *Istoria românilor, vol. X, România în anii 1948-1989*, Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologie, București, Editura Enciclopedică, 2013, p.489.

Aceeași evaluare a fost împărtășită și de istoricul Ioan Scurtu, care introduce însă o nuanță, definind-o drept „regim socialist totalitar", Ioan Scurtu, *Martor la impunerea, evoluția și prăbușirea regimului socialist totalitar din România (1957-1989)*, Iași, Editura Junimea, 2024, p.7.

dinamicii internaționale asupra evoluției acestora. O asemenea abordare permite evidențierea principalelor dinamici și priorități care au ghidat acțiunile diplomatice ale României în regiune.

Noutatea științifică a lucrării derivă din abordarea integrată a tuturor dimensiunilor menționate, punând în relief modul în care factorii interni și contextul internațional au influențat configurarea strategiilor diplomatice, economice și culturale ale României din perioada analizată. În același timp, cercetarea aduce o contribuție semnificativă la înțelegerea impactului României în Orientul Mijlociu, relevând modul în care strategiile adoptate de autoritățile române au fost determinate de contextul internațional, de specificul relațiilor bilaterale cu statele din regiune și, firește, de propriile interese politice și economice.

Cercetarea își asumă și o serie de **obiective specifice**, orientate spre clarificarea unor aspecte esențiale ale politicii externe românești din perioada analizată. Printre obiectivele demersului științific s-au numărat examinarea evoluției istorice, a conflictelor și a dinamicilor geopolitice din Orientul Mijlociu, precum și evaluarea modului în care acestea au influențat relațiile bilaterale ale României cu statele din regiune în perioada 1970-1980.

Un alt obiectiv l-a constituit analiza poziției și implicării României atât în inițiativele și planurile de pace din regiune, cât și în relațiile politice cu statele din Orientul Mijlociu, în perioada 1980-1990, în contextul schimbărilor regionale și internaționale. Nu în ultimul rând, cercetarea a vizat relațiile economice ale României cu statele din aria investigată, prin analiza comerțului, a schimburilor de resurse și a cooperării tehnico-industriale, în raport cu factorii specifici ai regiunii, care au influențat dinamica acestor relații.

Pe lângă dimensiunea economică, cercetarea a abordat și relațiile culturale dintre România și statele din Orientul Mijlociu, evidențiind schimburile culturale, educaționale și de promovare a imaginii României în mediul regional.

Pe baza obiectivelor cercetării, au fost formulate ipoteze care servesc drept puncte de plecare pentru analiza și interpretarea relațiilor României cu statele din Orientul Mijlociu. Ipotezele reprezintă presupuneri argumentabile, esențiale pentru structurarea metodologică a cercetării și orientarea interpretării datelor. În acest sens, cercetarea pornește de la următoarele **ipoteze:**

- se consideră că evoluțiile geopolitice și conflictele din Orientul Mijlociu au influențat politica externă a României, determinând ajustări la nivelul priorităților diplomatice și al mecanismelor de cooperare internațională;
- se poate avansa ipoteza că România a menținut o poziționare echilibrată față de inițiativele și planurile de pace din regiune, în contextul relațiilor bilaterale dezvoltate cu statele din aria cercetării;
- se apreciază că relațiile economice ale României cu statele din Orientul Mijlociu au fost determinate în principal de necesitățile de resurse și de oportunitățile comerciale reciproce, în corelație cu contextul economic și politic internațional;
- se poate afirma că dimensiunea culturală a relațiilor bilaterale a contribuit la consolidarea imaginii României în regiune, prin intensificarea cooperării educaționale, culturale și tehnico-științifice.

Ipotezele științifice ghidează coerent demersul metodologic al cercetării, orientând alegerea metodelor și a instrumentelor de lucru și asigurând criteriile necesare pentru verificarea obiectivelor formulate. Totodată, acestea permit integrarea lucrării în cadrul istoriografiei existente privind relațiile României cu Orientul Mijlociu, printr-o raportare critică atât la direcțiile consacrate ale literaturii de specialitate, cât și la aspectele insuficient explorate până în prezent.

Sursele secundare au fost selectate pentru a acoperi dimensiunea generală, analiza de specialitate și clarificarea metodologică. Pentru realizarea unei imagini asupra contextelor istorice, culturale și religioase, au fost consultate lucrările lui Peter Mansfield[3], William L. Cleveland și Martin Bunton[4], Mircea Eliade[5] și Jean Delumeau[6], care permit o contextualizare detaliată a evenimentelor și relațiilor internaționale într-un cadru extins și bine fundamentat. Totodată, contribuțiile lui Larry L. Watts[7], William B. Quandt[8] și Chedli Klibi, împreună cu încheierile enunțate de Geneviève Moll[9], evidențiază complexitatea politicii externe și a proceselor diplomatice, oferind viziuni relevante asupra deciziilor politice, conflictelor regionale și strategiilor de cooperare.

În istoriografia contemporană, studiile dedicate conflictului din Orientul Mijlociu oferă multiple interpretări asupra pozițiilor adoptate de statele europene în această regiune. În acest context, situația României capătă o relevanță aparte: Cristina Nedelcu[10], Rodica Georgescu și Mioara Georgescu[11] au examinat evoluțiile până la sfârșitul anilor '70, relevând modul în care România și-a formulat pozițiile diplomatice, strategiile de susținere a palestinienilor și ajustările politice necesare pentru a-și menține credibilitatea pe scena internațională. Astfel, analiza relațiilor politice, economice și culturale ale României cu statele din spațiul Orientului Mijlociu se integrează în contextul mai larg al orientării politicii externe europene și internaționale față de problema palestiniană.

O cercetare de referință pentru relațiile româno-israeliene până în anul 1978, de natură să evidențieze modul în care aceste politici au influențat cooperarea bilaterală a fost realizată de Cristina Păiușan Nuică[12]. Perspectiva a fost completată de volumul cercetătoarei Raluca Rus[13], care a prezentat conflictul israeliano-palestinian pe o perioadă mai extinsă, incluzând și anii '80, demonstrând atât continuitățile, cât și adaptările politicii românești în raport cu evoluțiile regionale și internaționale.

O contribuție importantă pentru înțelegerea evoluției relațiilor bilaterale dintre România și Statul Israel pe durata întregii perioade în discuție se datorează diplomatului Florin C. Stan[14], care, în volumul său dedicat intervalului 1948-1991, realizează o prezentare extinsă și nuanțată

---

[3] Peter Mansfield, *O istorie a Orientului Mijlociu*, București, Editura Humanitas, 2015.

[4] William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, 4th edition, Westview Press, 2009.

[5] Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase. De la epoca de piatră la misterele din Eleusis*, vol.1, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.

[6] Jean Delumeau, *Religiile lumii*, București, Editura Humanitas, 1993.

[7] Larry L. Watts, *Cei dintâi vor fi cei din urmă. România și sfârșitul Războiului Rece*, București, Editura RAO, 2013.

[8] William B. Quandt, *Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict Since 1967*, Brookings Institution Press, Washington, D.C., 2005.

[9] Chedli Klibi, Geneviève Moll, *Orient/Occident. La paix violente*, Éditions Sand, 1999.

[10] Cristina Nedelcu, *Politica României față de problema palestiniană: 1948-1979*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013.

[11] Rodica Georgescu, Mioara Georgescu, *Dosarul problemei palestiniene*, București, Editura Politică, 1977.

[12] Cristina Păiușan Nuică, *Relațiile româno-israeliene 1948-1978*, București, Editura Universitară, 2008.

[13] Raluca Rus, *România și conflictul israeliano-palestinian*, Iași, Editura Lumen, 2008.

[14] Florin C. Stan, *România-Israel. Relații bilaterale (1948-1991)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2016.

Cercetătorul Liviu Pleșa subliniază, în analiza publicată în „Caietele CNSAS", că volumul lui Florin C. Stan prezintă o sinteză consistentă asupra evoluțiilor diplomatice româno-israeliene, alcătuind, în fapt, o cronologie a principalelor momente și direcții ale relațiilor bilaterale. Totodată, acesta consideră lucrarea drept una de referință pentru cercetarea politicii externe a României în perioada comunistă, datorită utilității sale atât pentru specialiștii domeniului, cât și pentru publicul interesat de istoria recentă, Liviu Pleșa, *Recenzii. Note de lectură,* Florin C. Stan, *România-Israel. Relații bilaterale (1948-1991)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2016, în „Caietele CNSAS", *Minoritatea evreiască din România* (I), anul X, nr. 2 (20) / 2017, București, Editura CNSAS, 2017, pp. 333-338.

a coordonatelor diplomatice, politice și strategice ale raporturilor bilaterale. Prin amploarea temporală a cercetării și prin abordarea multidimensională a problematicii, lucrarea sa facilitează o integrare coerentă și riguroasă a perioadei 1980-1990 în evoluția mai largă a politicii României față de Israel și de Orientul Mijlociu.

În aceeași direcție se înscrie și lucrarea lui Angel Tîlvăr[15], care abordează în mod detaliat evoluția relațiilor bilaterale româno-israeliene în contextul regimului socialist totalitar.

De reală utilitate pentru prezentul demers științific a fost evidențierea unor lideri marcanți ai României comuniste, așa cum sunt prezentați în lucrările coordonate de Florica Dobre[16] și Gheorghe Crișan[17]. Sursele biografice pun în lumină evoluțiile politice, responsabilitățile asumate în structurile de partid și poziționările doctrinare ale membrilor elitei – Ilie Verdeț, Constantin Dăscălescu, Ilie Văduva, Ioan V. Totu, Dumitru Bejan și alții – evidențiind totodată influența pe care profilurile individuale au exercitat-o asupra orientărilor și deciziilor regimului. În acest fel, datele biografice devin repere importante pentru înțelegerea raportului dintre conducerea internă și direcțiile de politică externă ale statului român în perioada 1980-1989.

În paralel, memoriile și interviurile diplomaților din perioada comunistă – precum Mircea Malița[18], Aurel Turbăceanu[19], Marcel Dinu[20], Ștefan Andrei[21], Ionel Mihai Cetățeanu[22], Ion Mihai Pacepa[23] sau lucrarea ambasadorului Statului Israel la București, în perioada 1985-1989, Yosef Govrin[24] – deși marcate inevitabil de o doză de subiectivitate, aduc completări și nuanțări semnificative atât în privința datelor biografice, cât și a deciziilor privind relațiile bilaterale ale României pentru perioada în discuție. Relatările memorialistice configurează perspective utile asupra mecanismelor de decizie politică, economică și culturală, dar își relevă adevărata valoare istoriografică doar printr-o lectură contextualizată, plasată în raport cu sursele primare ale epocii.

Pentru o evaluare detaliată a poziției României în 1990 pe scena internațională, au fost consultate volumele lui Adrian Năstase[25], care evidențiază principalele aspecte ale evoluției relațiilor diplomatice post-revoluționare, punând accent pe inițiativele adoptate de România, inclusiv în cadrul raporturilor cu statele din Orientul Mijlociu.

Articolele și relatările din revista „Lumea", recunoscută pentru prezentarea și analiza prezenței României și a liderului ei, Nicolae Ceaușescu, în relațiile internaționale, inclusiv pentru cele cu statele din Orientul Mijlociu, ne-au completat, adeseori, informațiile identificate

---

[15] Angel Tîlvăr, *România-Israel. Relații în perioada comunistă*, București, Editura Hasefer, 2017.

[16] Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Membrii CC al PCR. 1945-1989. Dicționar*, volum coordonat de Florica Dobre, București, Editura Enciclopedică, 2004.

[17] Gheorghe Crișan, *Piramida puterii. Dicționar de oameni politici și de stat, generali și lideri religioși din România (1944-2018) M-Z,* Ediție revăzută și adăugită, București, 2018.

[18] Mircea Malița, *Tablouri din Războiul Rece. Memorii ale unui diplomat*, București, Editura C.H. Beck, 2007.

[19] Aurel Turbăceanu*, Arabii și relațiile româno-arabe,* București, Editura Niculescu, 2010.

Lucrarea a fost prezentată publicului la 25 ianuarie 2011, în cadrul programului *Cartea lunii* organizat de Ministerul Afacerilor Externe, evidențiind importanța sa în cercetarea academică și recunoașterea pe plan diplomatic.

[20] Marcel Dinu, *42 de ani în diplomație. Ambasador sub patru președinți*, București, Editura C.H. Beck, 2009.

[21] *I se spunea Machiavelli. Ștefan Andrei în dialog cu Lavinia Betea*, ediție îngrijită de Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai, Ilarion Țiu, București, Editura Holding, 2011.

[22] Ionel Mihail Cetățeanu, *Între războiul din Irak și pacea de acasă. O experiență de neuitat*, Craiova, Editura Revers, 2014.

[23] Ion Mihai Pacepa, *Orizonturi roșii. Memoriile unui fost general de Securitate*, New York, Editura Universul, 1988.

[24] Yosef Govrin, *Relațiile israelo-române la sfârșitul epocii Ceaușescu. Din însemnările ambasadorului Israelului în România*, Cluj-Napoca, Efes, 2007.

[25] Adrian Năstase, *România după Malta. 875 de zile la Externe*, *volumul II (1 noiembrie - 31 decembrie 1990*), București, Fundația Europeană Titulescu, 2006.

Idem, *România după Malta. 875 de zile la Externe, volumul III (1 ianuarie - 28 februarie 1991)*, București, Fundația Europeană Titulescu, 2007.

în sursele arhivistice. Statul român a urmărit dinamica conflictelor majore de la evoluția problemei palestiniene și extinderea crizei prin invadarea Libanului de către Israel în 1982, până la implicațiile războiului dintre Irak și Iran asupra arhitecturii de securitate regionale.

O altă categorie documentară importantă a constituit-o edițiile cotidianului „Scînteia", principalul organ de presă al P.C.R. înainte de 1990. Accesul la inventarul digital pentru anii 1980-1989, disponibil prin platforma *Arcanum*, a făcut posibilă examinarea modului în care discursul oficial prezenta evoluțiile politice, economice și culturale din Orientul Mijlociu.

Complementar surselor menționate, a fost consultată și baza de date „CIA Virtual Reading Room", arhiva digitală a Agenției Centrale de Informații a Statelor Unite ale Americii, care furnizează documente desecretizate de interes istoric și diplomatic, relevante pentru înțelegerea cadrului relațiilor româno-arabe din intervalul temporal examinat. Informațiile extrase au fost organizate tematic și, totodată, analizate comparativ cu documentele de arhivă pentru a evidenția evoluțiile semnificative din această perioadă istorică.

Printre sursele primare edite utilizate se numără *Anuarul Statistic al Republicii Socialiste România*[26], care oferă date oficiale privind comerțul exterior al României din perioada analizată, producția industrială și evoluția principalilor indicatori economici, precum și *Anuarul Statistic al României*[27], sursă complementară pentru conturarea analizei tendințelor economice după schimbarea regimului politic.

Având în vedere complexitatea temei și numărul de state analizate, precum și imposibilitatea accesului la arhivele oficiale ale acestora, cercetarea s-a concentrat asupra surselor primare din arhivele românești, completate de literatura de specialitate. Selecția metodologică a permis o analiză aprofundată și sistematică a relațiilor bilaterale, asigurând o evaluare critică a evoluțiilor politice, economice și culturale ale perioadei de referință.

Investigația arhivistică a fost indispensabilă pentru identificarea de informații inedite sau puțin valorificate anterior, care au constituit, în fapt, sursa esențială pentru fundamentarea prezentului demers științific. Cercetările ample întreprinse, pe parcursul a trei ani, în Arhivele Diplomatice ale Ministerului Afacerilor Externe, depozitate la sediul Guvernului României și la Arhivele Naționale Istorice Centrale, au facilitat identificarea unor informații istorice privind cooperarea politică și economică, schimburile culturale și mobilitatea academică dintre România și șase state din regiunea Orientului Mijlociu – Statul Israel, Republica Islamică Iran, Republica Irak, Regatul Hașemit al Iordaniei, Republica Arabă Siriană, Republica Libaneză – precum și o entitate nonstatală – Organizația pentru Eliberarea Palestinei. Precizăm că toate documentele utilizate au fost desecretizate prin hotărâri ale Guvernului: o parte în anul 2012, în ceea ce privește Arhivele Diplomatice, iar celelalte în anul 2022, din fondurile arhivistice ale Arhivelor Naționale Istorice Centrale. Varietatea acestora, coroborată cu specificul contextului regional și internațional, evidențiază complexitatea demersului analitic și justifică amploarea problematicii abordate.

Metodologia de cercetare aplicată a contribuit decisiv la susținerea rigurozității științifice a tezei de doctorat și la elaborarea unei viziuni coerente și nuanțate asupra relațiilor României cu statele analizate. Pe parcursul investigației, am utilizat critica istorică, corelată cu analiza evenimentelor din perspectivă descriptivă și explicativă, pentru a surprinde atât desfășurarea factuală a evenimentelor, cât și semnificațiile și implicațiile acestora în contextul relațiilor internaționale.

Metoda cronologică a permis structurarea logică a evenimentelor, oferind o imagine dinamică asupra evoluției relațiilor bilaterale, nu lipsite de sincope și adeseori de dispute tensionate pe parcursul deceniului analizat.

---

[26] *Anuarul Statistic al Republicii Socialiste România*: 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, București, Direcția Generală de Statistică.

[27] *Anuarul Statistic al României*, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1990.

Pe baza acestei organizări temporale, analiza a putut fi extinsă prin aplicarea metodei comparației istorice, care a facilitat identificarea asemănărilor și diferențelor dintre politica externă și relațiile economice ale României cu statele din regiune, conferind o perspectivă detaliată asupra modului în care România a interacționat cu partenerii regionali. Acest demers metodologic integrat, care îmbină analiza cronologică cu cea comparativă și critica surselor, a permis nu doar o reconstrucție fidelă a evenimentelor, ci și o interpretare relevantă a contextului politic, economic și cultural, evidențiind complexitatea și dinamica relațiilor internaționale ale României în perioada studiată.

Studiul relațiilor economice bilaterale s-a bazat pe aplicarea metodei statistice, oferind cercetării o dimensiune cantitativă solidă, prin corelarea datelor cuprinse în *Anuarul Statistic* cu informațiile extrase din documentele de arhivă. Această dublă sursă de date a fost necesară, întrucât sursele primare nu furnizează informații complete pentru toți anii, situație constatată, spre exemplu, în cazul anului 1990. Pe baza datelor anuale centralizate în *Anuarul Statistic*, a fost realizată o diagramă a evoluției relațiilor comerciale dintre România și statele analizate din regiunea Orientului Mijlociu, care a evidențiat ierarhia partenerilor comerciali și principalele tendințe ale schimburilor economice.

În partea finală a lucrării sunt formulate concluzii care valorifică principalele rezultate ale cercetării relațiilor României cu statele Orientului Mijlociu în perioada 1980-1990. Acestea evidențiază evoluția și particularitățile relațiilor bilaterale, precum și direcțiile esențiale conturate în urma demersului științific. Lucrarea este completată de o bibliografie sistematic alcătuită, care reunește sursele utilizate, precum și de un ansamblu de anexe care includ documente relevante pentru susținerea cercetării.

Din perspectivă practică, lucrarea urmărește să constituie un punct de referință pentru cercetătorii care studiază istoria diplomatică și economică, oferind instrumente de analiză și de interpretare care pot fi utilizate și în cercetări din domenii conexe. Rezultatele cercetării pot fi valorificate pentru elaborarea sau completarea lucrărilor de specialitate care tratează diversitatea relațiilor României cu amintitele țări din Orientul Mijlociu, contribuind la o mai bună înțelegere a raporturilor internaționale, a strategiilor diplomatice și a interdependențelor politice, economice și culturale din această parte a lumii.

PREZENTAREA SINTETICĂ A CAPITOLELOR TEZEI DE DOCTORAT

În scopul prezentării coerente a dinamicii perioadei 1980-1990, lucrarea este structurată în patru capitole, fiecare divizat în subcapitole, fiind însoțită de Introducere, Concluzii, Anexe, Bibliografie, lista abrevierilor și lista tabelelor. Structura capitolelor reflectă abordarea tematică și cronologică a statelor din regiunea Orientului Mijlociu incluse în cercetare, pe baza documentelor de arhivă consultate, evidențiind evoluțiile politice, economice și culturale din perioada analizată.

Primul capitol, *Orientul Mijlociu: istorie, conflicte și dinamici geopolitice. Relații bilaterale cu România, 1970-1980,* examinează principalele transformări politice, conflictele regionale și dinamica relațiilor internaționale în contextul Războiului Rece, în scopul unei prezentări structurate a evoluțiilor și interacțiunilor din regiune. Sunt prezentate profilul socio-economic și politic al statelor incluse în studiu, precum și relațiile bilaterale ale României cu aceste țări până în anul 1980, evidențiind modul în care realitățile regionale au influențat opțiunile diplomatice. Abordarea integrată stabilește fundamentele pentru capitolele următoare, favorizând o analiză comprehensivă a dinamicii politicii externe românești din ultimul deceniu al regimului condus de Nicolae Ceaușescu.

Dat fiind caracterul amplu al materialului de arhivă, ce a permis o examinare riguroasă a documentelor disponibile, **capitolul II**, intitulat *România și Orientul Mijlociu: planuri de pace și relații politice între 1980 - 1990*, reprezintă cea mai extinsă secțiune a lucrării. Prima parte a capitolului este consacrată analizei principalelor inițiative și planuri de pace din regiune, care au definit contextul general al desfășurării politicii externe a României. În a doua parte, sunt examinate relațiile politice ale României cu Statul Israel, Republica Islamică Iran și cu statele arabe aflate în aria cercetării, abordarea fiind cronologică pentru fiecare țară în parte. Subcapitolele sunt structurate pe niveluri de cooperare – relațiile la nivel înalt, colaborarea guvernamentală și legislativă, precum și interacțiunile interpartinice – pentru a reflecta complexitatea relațiilor diplomatice. Analiza interacțiunilor la nivel înalt a evidențiat întâlnirile dintre conducerea română și liderii statelor partenere, care au vizat nu doar consultări asupra agendei bilaterale, ci și coordonări privind evoluțiile regionale și internaționale. Vizitele oficiale întreprinse de Nicolae Ceaușescu în Orientul Mijlociu au constituit momente-cheie în evoluția relațiilor bilaterale, contribuind la menținerea continuității schimburilor diplomatice și generând oportunități de interacțiune directă între liderii politici. Relevante în acest sens sunt stenogramele convorbirilor șefului statului român cu lideri din regiune, printre care Shimon Peres, Yitzhak Shamir, Taha Yassin Ramadhan – al doilea factor de decizie în Irak după Saddam Hussein – precum și cu liderii politici iranieni, cu președinții Siriei și Libanului, Hafez Al-Assad și Amin Gemayel.

În cazul Statului Israel, analiza integrează și dimensiunile politice și profesionale ale comunității evreilor români, evidențiind influența acestora asupra relațiilor bilaterale. În ceea ce privește unele state arabe, precum Republica Arabă Siriană și Republica Libaneză, sunt prezentate parteneriatele civice și sindicale, care completează relațiile politice oficiale. Pentru Republica Irak sunt menționate și inițiativele de cooperare militară, reflectând atât forma practică, cât și simbolică a interacțiunii bilaterale, fără a se intra în detalii. Analiza diferențiată relevă importanța relațiilor politice și interdependența acestora cu dimensiunile economice și culturale ale diplomației românești în Orientul Mijlociu, demonstrând rolul cooperării politice și al dialogului regional în consolidarea influenței României.

În **capitolul III** – *Relații economice între România și Orientul Mijlociu, 1980-1990* – s-a urmărit, pe de o parte, analiza dialogului economic cu factorii decizionali din statele Orientului

Mijlociu, iar pe de alta, realizarea obiectivelor și inițiativelor strategice ale României. În etapa următoare, cercetarea s-a concentrat asupra cooperării economice și a evoluției schimburilor comerciale prin utilizarea informațiilor din documentele de arhivă, coroborate cu datele oficiale furnizate de *Anuarul Statistic*. În paralel, a fost pus accent pe obiectivele economice realizate de România în Iran și, mai ales, în statele arabe analizate, evidențiind impactul concret al politicii economice bilaterale. Această abordare a contribuit la o mai bună înțelegere a complexității interacțiunilor economice dintre România și statele din regiune, atât a mecanismelor, cât și a realităților politice care le-au influențat.

În cazul Statului Israel, cercetarea a inclus și analiza altor forme de cooperare economică, cum ar fi transportul aerian, turismul și colaborarea în domeniul agriculturii și zootehniei. Demersurile analizate au consolidat relațiile economice bilaterale oficiale și au sprijinit dezvoltarea unui parteneriat bilateral stabil.

Capitolul final al lucrării, al IV-lea – *Relații culturale și mobilitate academică între România și Orientul Mijlociu, 1980-1990* – evidențiază importanța relațiilor culturale în consolidarea legăturilor bilaterale, examinând modul în care aceste raporturi au fost consolidate prin propaganda culturală și inițiative educaționale. Sunt abordate colaborările dintre instituțiile culturale și mediatice, precum și marcarea evenimentelor politice, artistice și literare, desfășurarea sărbătorilor naționale, donațiile de cărți și organizarea de expoziții. Totodată, se subliniază cooperarea tehnico-științifică și instrumentele prin care a fost sprijinită formarea academică a studenților străini din statele Orientului Mijlociu, inclusiv prin acordarea de burse și programe de schimb educațional. Această abordare relevă importanța integrării culturii și educației în diplomația României, dimensiuni care acționează complementar în consolidarea relațiilor bilaterale. Nu în ultimul rând, s-a evidențiat și răspândirea culturii române – incluzând limba, tradițiile, folclorul, literatura și cinematografia – în arealul Orientului Mijlociu.

În ansamblu, structura lucrării permite o abordare coerentă a relațiilor României cu statele din Orientul Mijlociu, facilitând înțelegerea evoluțiilor politice, economice și culturale din perioada avută în vedere.

CONCLUZII

Prezenta cercetare a supus analizei, într-o perspectivă integratoare, ansamblul raporturilor bilaterale – politice, economice, culturale – care au configurat interacțiunile dintre România și statele din regiune: Statul Israel, Republica Islamică Iran, Organizația pentru Eliberarea Palestinei, Republica Irak, Regatul Hașemit al Iordaniei, Republica Arabă Siriană, Republica Libaneză, în ultimul deceniu al regimului de la București, condus de Nicolae Ceaușescu.

Demersul investigativ a urmărit evidențierea particularităților și a gradului de complexitate al relațiilor, precum și a modului în care acestea au fost condiționate de evoluțiile internaționale din anii '80, marcate de tensiunile și reconfigurările specifice Războiului Rece. Rezultatele analizei au indicat faptul că dinamica relațiilor româno-orientale a fost profund influențată de climatul geopolitic al epocii și de reconfigurările strategice regionale și internaționale, care au constituit cadrul de acțiune și au determinat opțiunile disponibile diplomației românești în raport cu evoluția situației politice din regiune. Totodată, activitatea misiunilor diplomatice românești, coordonate de Direcția a IV-a Relații din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, a fost esențială pentru consolidarea relațiilor bilaterale și pentru adaptarea politicii externe la evoluțiile și complexitatea situației regionale.

Analiza evoluțiilor geopolitice și a conflictelor regionale din zonă, completată de examinarea profilului socio-economic și politic al statelor incluse în aria cercetării, a permis evaluarea relațiilor bilaterale ale României pe plan politic, economic și cultural, oferind o imagine cuprinzătoare asupra modului în care contextul regional a influențat strategiile de politică externă ale țării în Orientul Mijlociu până la sfârșitul anilor '70. Această bază analitică a permis continuarea și aprofundarea acestor interacțiuni în deceniul următor (1980-1990), perioadă în care relațiile României cu Orientul Mijlociu s-au consolidat și au fost în continuare modelate de dinamica geopolitică internațională.

Deși literatura de specialitate a abordat sporadic evoluția relațiilor bilaterale ale României cu regiunea Orientului Mijlociu în perioada 1970-1980, cercetarea de față a valorificat surse de arhivă inedite, aducând noi date în analiza istoriografică a acestui domeniu. Acestea au conturat o imagine de ansamblu asupra dimensiunilor politice, economice și culturale ale relațiilor României cu statele amintite și au evidențiat influența evenimentelor regionale asupra politicii noastre externe pe parcursul deceniului.

În cazul Israelului, cercetarea a relevat, între altele, importanța prezenței comunității israelite de origine română în relațiile bilaterale, iar în privința Iranului, mecanismele de cooperare politică, economică și culturală dezvoltate în aceeași perioadă. România, sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu, și-a consolidat relațiile diplomatice cu statele arabe, a susținut cauza palestiniană și a promovat, simultan, colaborări economice și culturale cu Statul Israel, manifestând o atitudine diplomatică cu totul singulară în cadrul statelor Tratatului de la Varșovia.

Irakul a ocupat o poziție centrală în comerțul exterior și în proiectele energetice și industriale, iar cooperarea cu Iordania și Siria a fost întărită de vizite reciproce la cel mai înalt nivel concretizate prin semnarea unor acorduri multiple.

În ceea ce privește Republica Libaneză, relațiile politice și economice, precum și formarea studenților libanezi în România, au constituit elemente semnificative ale diplomației românești, oferind o înțelegere complexă a orientării externe a țării în Orientul Mijlociu.

Din această perspectivă, s-a conturat baza necesară pentru analiza intervalului 1980-1990, evidențiind modul în care strategiile diplomatice și relațiile bilaterale ale României s-au adaptat schimbărilor regionale și particularităților contextului internațional. România a urmat o politică externă echilibrată și prudentă față de Orientul Mijlociu, menținându-și credibilitatea

internațională chiar și în condițiile izolării externe. Nicolae Ceaușescu a navigat cu abilitate în contextul principalelor crize regionale ale deceniului – războiul dintre Irak și Iran (1980-1988), intervenția Israelului în Liban, starea de tensiune persistentă dintre Siria și Israel și a influenței exercitată de Statele Unite ale Americii și Uniunea Sovietică asupra situației regionale.

Pe fondul acestor evoluții, România și-a concentrat eforturile în direcția consolidării unor relații stabile cu Israel, Iran și statele arabe analizate, urmărind menținerea unui echilibru diplomatic și sprijinirea inițiativelor de pace regionale. Totodată, Guvernul român, ca parte a politicii sale externe, a denunțat cu fermitate violențele săvârșite la Sabra și Shatila împotriva populației civile palestiniene, reflectând rolul său de arbitru și factor de echilibru pe scena internațională.

Cercetarea perioadei a subliniat complexitatea procesului de soluționare a conflictului israeliano-palestinian, care, în viziunea României, presupunea abordări întemeiate pe echitate și pe menținerea unui dialog susținut, ca premise pentru o *pace durabilă și viabilă*. Bucureștiul a promovat constant dreptul poporului palestinian la autodeterminare, apreciind că realizarea păcii era indisolubil legată de o soluționare justă a acestei chestiuni. În acest sens, România a susținut ideea convocării unei conferințe internaționale sub egida Organizației Națiunilor Unite, cu participarea tuturor părților interesate, inclusiv a Organizației pentru Eliberarea Palestinei. Pragmatismul politic al lui Nicolae Ceaușescu se manifesta prin adaptarea discursurilor și a intervențiilor sale la specificul statelor partenere, în vederea menținerii echilibrului diplomatic și a credibilității României în relațiile internaționale.

Analiza discuțiilor purtate de Nicolae Ceaușescu cu lideri precum Yitzhak Shamir, Shimon Peres și Yasser Arafat, bazată în special pe stenograme și pe rapoartele ambasadorilor români din țările de reședință, a evidențiat importanța acestor contacte pentru politica externă românească. Documentele studiate s-au dovedit extrem de utile pentru înțelegerea complexității regiunii și au permis relevarea faptului că liderul de la București aspira să joace un rol de mediator în această problemă extrem de complicată, căutând să faciliteze dialogul și să contribuie la soluționarea conflictelor regionale.

Cercetarea a mai evidențiat existența unei cooperări instituționale bine structurate între administrația centrală, ministerele de resort și forurile legislative, concretizată prin vizite oficiale la nivelul prim-miniștrilor, miniștrilor de Externe și altor membri ai executivului și legislativului, atât din România, cât și din statele partenere analizate. Această cooperare a fost susținută și prin consultări permanente desfășurate la nivelul structurilor de specialitate ale Ministerului Afacerilor Externe, precum și prin intermediul ambasadelor României în aceste state, facilitând coordonarea pozițiilor și consolidarea dialogului instituțional. De asemenea, au avut loc schimburi constante de informații, analize și dezbateri între formațiunile politice aflate la guvernare, precum și colaborări în cadrul organizațiilor internaționale, contribuind la armonizarea acțiunilor și dezvoltarea relațiilor funcționale între instituții. Toate acestea au constituit, în paralel, importante pârghii diplomatice pentru dezvoltarea colaborării economice cu statele în cauză, esențială salvgardării unor ramuri ale petrochimiei românești, și nu numai.

Consultările și schimburile de informații s-au adaptat specificului relațiilor bilaterale și evoluțiilor regionale, evidențiind flexibilitatea agendei diplomatice românești. Astfel, în relațiile cu Statul Israel și cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei, chestiunea palestiniană a constituit un punct central al dialogului instituțional, în timp ce în relațiile cu statele arabe a fost tratată ca parte a problematicii regionale din Orientul Mijlociu. Pe această bază, România a promovat o politică echilibrată, destinată să asigure cooperarea diplomatică atât cu Israelul și O.E.P., cât și cu statele arabe.

Ca parte a acestei strategii diplomatice, dimensiunile politice și profesionale ale comunității evreiești de origine română din Israel au stimulat semnificativ relațiile bilaterale româno-israeliene. Documentele de arhivă au relevat că asemenea componente au influențat atât prioritățile diplomatice, cât și abordările României în gestionarea proceselor de emigrație

și a cooperării politice, demonstrând interdependența între dinamica comunității evreiești și agenda oficială a politicii externe.

Abordarea nuanțată practicată în politica externă s-a manifestat, de asemenea, și în modul în care România și-a gestionat relațiile cu Republica Islamică Iran, îndeosebi pe durata conflictului armat cu Irakul. Contactele politice la nivel înalt, schimburile de mesaje dintre Nicolae Ceaușescu și liderii iranieni, semnarea documentelor bilaterale, precum și vizita oficială a șefului statului român la Teheran din decembrie 1989, au subliniat modul în care România a urmărit promovarea stabilității regionale, inclusiv prin apeluri pentru încetarea conflictului cu Irakul. În acest cadru, Nicolae Ceaușescu și-a manifestat disponibilitatea de a juca un rol de mediator în relațiile internaționale, urmărind totodată promovarea intereselor economice ale României în Iran, atât în perioada Șahinșahului, cât și după instaurarea regimului Khomeini, într-un context marcat de intensificarea schimburilor comerciale și de necesitatea accesului la resurse energetice și piețe de desfacere.

În aceeași ordine de idei, formele de cooperare guvernamentală și colaborările în cadrul organizațiilor internaționale au contribuit la consolidarea relațiilor diplomatice dintre cele două state. Prin urmare, relațiile politice dintre România și Iran, pe parcursul deceniului analizat, au ilustrat modul în care politica externă românească a îmbinat dialogul diplomatic cu interesele strategice ale Bucureștiului în Orientul Mijlociu.

Ținând cont de contextul regional, analiza relațiilor cu statele arabe a relevat faptul că România a urmărit o abordare similară, prin îmbinarea dialogului diplomatic cu promovarea propriilor interese strategice. Dintre acestea amintim menținerea echilibrului între statele arabe și Israel, dezvoltarea cooperării economice și susținerea dreptului la autodeterminare al palestinienilor. Această orientare a contribuit la consolidarea poziției României ca un stat credibil în spațiul arab și, totodată, în cadrul comunității internaționale. Aceasta s-a datorat faptului că poziția României a fost aliniată principiilor dreptului internațional și rezoluțiilor relevante ale Organizației Națiunilor Unite, subliniind angajamentul față de identificarea unei soluții politice *juste și durabile* pentru conflictul israeliano-palestinian.

Cercetarea noastră a evidențiat că relația de respect reciproc dintre Nicolae Ceaușescu și Yasser Arafat a stimulat colaborarea cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei, iar, ca urmare a recunoașterii la 16 noiembrie 1988 a Statului Palestinian Independent – Palestina, Ministerul Afacerilor Externe al României a autorizat funcționarea Reprezentanței O.E.P. în calitate de ambasadă. Pe baza analizei fondurilor documentare, s-a putut sublinia evoluția relațiilor dintre Partidul Comunist Român și O.E.P., precum și natura relațiilor instituționale dintre România și organizația palestiniană. Deopotrivă, a fost evidențiat și sprijinul acordat unui număr semnificativ de specialiști și reprezentanți palestinieni, care au beneficiat de asistență medicală specializată în România, fiind primiți pentru tratament și recuperare în unități spitalicești civile și militare.

Sprijinul constant acordat cauzei palestiniene a permis României să-și consolideze politica externă în regiune, menținând o atitudine diplomatică echilibrată și relații stabile cu Irakul și Iranul. Deși Irakul se afla implicat într-un război de amploare cu Iranul, România a considerat strategică consolidarea legăturilor bilaterale cu regimul condus de Saddam Hussein, valorizând atât potențialul influenței diplomatice, cât și oportunitățile economice oferite de regiune. Se poate aprecia că interacțiunile României cu cele două state aflate în război, au reflectat coerența și flexibilitatea politicii externe românești, demonstrând capacitatea Bucureștiului de a-și ajusta strategiile diplomatice în funcție de particularitățile fiecărui partener și de contextul regional. În această ordine de idei, menținerea și dezvoltarea relațiilor cu Irakul, în perioada 1980-1989, s-a realizat printr-un schimb activ de delegații oficiale, întrevederi ale liderilor executivului și legislativului și misiuni speciale ale emisarilor cu obiective punctuale. La acestea a contribuit apropierea ideologică dintre Partidul Comunist Român și Partidul Baas Arab Socialist, care a stimulat relațiile instituționale cu organizațiile de

masă – sindicate, uniuni de tineret și organizații de femei – și alte forme de colaborare, inclusiv în domeniul militar. Structura complexă de colaborare, desfășurată prin canale politice, legislative și civice, a asigurat continuitatea relațiilor și integrarea lor într-un cadru ideologic comun.

Relațiile României cu Regatul Hașemit al Iordaniei au fost analizate în aceeași manieră, pe baza documentelor de arhivă. Deși informațiile au fost fragmentare, acestea au permis evidențierea unor aspecte importante, cum ar fi întâlnirile la nivel înalt dintre Nicolae Ceaușescu și suveranul hașemit Hussein Ibn Talal și întrevederile cu reprezentanți ai puterii executive și legislative. Acest demers a condus la identificarea principalelor direcții ale cooperării româno-iordaniene în deceniul analizat, caracterizate prin continuitate diplomatică, colaborare politică și cooperare economică. Chiar dacă contactele politice au fost consemnate sumar în documentele de arhivă, analiza a permis conturarea unui tablou al priorităților și mecanismelor de cooperare între România și Iordania. De altfel, poziția Iordaniei ca mediator în Orientul Mijlociu s-a concretizat în susținerea dialogului între statele arabe moderate și blocul Estic, servind drept canal de comunicare și echilibru regional, ceea ce a sporit relevanța sa ca partener strategic pentru România.

În mod similar, examinarea relațiilor cu Republica Arabă Siriană a indicat că, în ciuda provocărilor regionale, colaborarea bilaterală s-a menținut și s-a consolidat în mod constant. Bunele raporturi dintre Nicolae Ceaușescu și Hafez Al-Assad au facilitat menținerea unei cooperări stabile, iar semnarea documentelor bilaterale a consolidat ansamblul normativ și instituțional al relațiilor. Evaluarea discuțiilor oficiale a permis, de asemenea, cartografierea stadiului relațiilor politice, economice și tehnico-științifice, precum și identificarea domeniilor prioritare pentru cooperare.

Cooperarea instituțională s-a concretizat prin vizite oficiale și întrevederi bilaterale și la nivel guvernamental, în special al prim-miniștrilor Mahmoud Al-Zouabi și Constantin Dăscălescu, dedicate implementării acordurilor economice și tehnico-științifice. Colaborarea cu partidele politice, organizațiile civice, sindicale și cele dedicate femeilor, chiar dacă a fost documentată fragmentar, a oferit repere utile pentru înțelegerea modului în care dialogul guvernamental a fost completat de schimburile instituționale.

În ceea ce privește politica externă a Siriei, aceasta s-a concentrat pe menținerea relațiilor cu Republica Islamică Iran, decizie motivată de considerente tactice în cadrul relațiilor interarabe și de dorința de a influența evoluțiile politice și de securitate din Irak. În același timp, starea de tensiune dintre Siria și Israel a influențat semnificativ contextul politic și diplomatic al regiunii. Chiar și în aceste condiții, România a menținut cooperarea bilaterală cu Siria, considerată un partener politic relevant pentru conducerea politică de la București, prin dialog oficial și participare activă la inițiative regionale menite să asigure stabilitatea și echilibrul diplomatic în relațiile cu toate statele implicate în conflict.

Cercetarea relațiilor politice cu Republica Libaneză a demonstrat că, pe întreaga perioadă analizată, România și-a menținut o prezență activă în această țară, atât prin intermediul ambasadei de la Beirut, cât și prin contribuția specialiștilor români în derularea proiectelor economice. Atitudinea autorităților de la București s-a reflectat în condamnarea acțiunilor militare israeliene din sudul Libanului, susținerea retragerii forțelor de la Beirut și promovarea stabilității regionale, toate acestea fiind implementate prin canale diplomatice și instituționale. Cooperarea politico-diplomatică a fost realizată prin schimburile de mesaje, prin vizitele la cel mai înalt nivel, între Nicolae Ceaușescu și Amin Gemayel, precum și prin întâlnirile organizate la nivel de executiv și legislativ.

Relațiile cu statele din aria cercetării (1980-1990) au evidențiat că politica externă promovată s-a caracterizat prin adaptabilitate și coerență, consolidând legăturile bilaterale și reflectând pragmatismul diplomației românești. Analiza noastră a demonstrat că o preocupare constantă a decidenților români a fost folosirea eficientă a raporturilor politice pentru a sprijini

schimburile comerciale și cooperarea economică cu statele din Orientul Mijlociu. Relațiile economice ale României au avut drept componentă fundamentală dialogul economic, concretizat prin consultările pe care Nicolae Ceaușescu le-a purtat cu liderii statelor din regiune, cu membri ai guvernelor partenere și cu reprezentanți ai formațiunilor politice.

Lunar, misiunile diplomatice ale României furnizau informații către autoritățile competente, Centrala M.A.E. și Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, cu privire la aspectele care ar fi putut influența relațiile bilaterale cu țara de reședință, atât în sens pozitiv, cât și negativ, în special în domeniul economic, asigurând totodată o informare periodică și detaliată privind eventualele neajunsuri constatate. Rapoartele de activitate elaborate de ambasadorii români s-au dovedit a fi surse valoroase, mobilizate în cadrul tezei pentru a analiza și evidenția evoluția schimburilor comerciale dintre România și fiecare stat inclus în studiu.

Strategia diplomatică adoptată de România a fost strâns legată de agravarea dificultăților interne și de obiectivul prioritar al achitării datoriei externe și al asigurării materiei prime pentru industria petrochimică, factori care au influențat orientarea politicii externe românești. Țările din Orientul Mijlociu asigurau accesul la resurse energetice, în special petrol, precum și la piețe externe pentru produsele industriale, relațiile comerciale fiind reglementate prin plăți în valută convertibilă, dar și prin aranjamente compensatorii de tip barter și clearing bilateral. Astfel, era asigurată aprovizionarea avantajoasă cu petrol, esențială pentru susținerea industriei și funcționarea economiei naționale, afectată de crize energetice și dezechilibre financiare. În 1987, România importa anual între 16 și 18 milioane de tone de petrol, cărora li s-au adăugat cinci milioane de tone provenite din Uniunea Sovietică, achiziționate în valută convertibilă. Având în vedere acești factori, relațiile economice cu regiunea Orientului Mijlociu au fost adaptate și consolidate, devenind un instrument central al politicii regimului în gestionarea presiunilor externe asupra finanțelor naționale.

Totodată, activitatea de cercetare a adoptat o perspectivă interdisciplinară, îmbinând concepte economice cu instrumente analitice ce au permis o evaluare riguroasă a legăturilor comerciale. Prin această abordare, au fost identificate principalele tendințe și mecanisme de cooperare dintre România și partenerii regionali. În paralel, evaluarea comerțului exterior a permis identificarea tendințelor de diversificare și consolidare a relațiilor economice, iar documentele oficiale semnate au furnizat cadrul normativ necesar pentru derularea și dezvoltarea cooperării economice. Demersul științific a relevat și rolul esențial al comisiilor mixte instituite între România și statele examinate în coordonarea proiectelor comune și în promovarea dialogului economic bilateral. De asemenea, întreprinderile de comerț exterior au constituit un vector important în implementarea și susținerea schimburilor comerciale, contribuind astfel la menținerea eficienței schimburilor comerciale bilaterale. Evaluarea rezultatelor demonstrează că politica comercială a României, în ultimul deceniu al regimului de la București, s-a concentrat în principal pe Iran și Irak, în timp ce relațiile cu celelalte state analizate au contribuit la consolidarea prezenței economice și la diversificarea formelor de cooperare.

Abordarea științifică a evidențiat și importanța dimensiunii culturale a relațiilor bilaterale, manifestată prin schimburi în domeniile științei, învățământului, presei, radioteleviziunii, sportului și turismului, care au facilitat apropierea dintre România și statele din Orientul Mijlociu. Manifestările culturale – centenarele și aniversările personalităților, sărbătorirea Zilei Naționale – 23 august, „zilele filmului românesc”, precum și expozițiile de artă și de carte românească – au contribuit direct la promovarea realizărilor României și la consolidarea relațiilor cu statele partenere. Colaborările dintre institutele de cercetare s-au desfășurat prin contacte și schimburi de experiență între specialiști, susținând colaborarea academică. Mobilitatea studenților și programele de schimb academic au constituit modalități importante în promovarea schimburilor culturale la nivel bilateral, prin acordarea de burse și

facilitarea accesului la universitățile românești. Pe baza acestor constatări, ipoteza de cercetare a fost confirmată în mare parte, întrucât cooperarea educațională și culturală a fost prezentată la toate statele examinate, iar cooperarea tehnico-științifică a putut fi documentată doar pentru Israel, în baza surselor arhivistice disponibile.

Teza de doctorat, în ansamblul său, aduce o contribuție originală, oferind informații inedite despre dimensiunile relațiilor diplomatice, economice și culturale ale României cu Statul Israel, Republica Islamică Iran, Organizația pentru Eliberarea Palestinei, Republica Irak, Regatul Hașemit al Iordaniei, Republica Arabă Siriană și Republica Libaneză, în perioada 1980-1990.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. Izvoare

I.1. Izvoare inedite

I.1.1. Arhivele Diplomatice ale Ministerului Afacerilor Externe. Fonduri arhivistice

F.G.
Problema 241/1976/14 F.G.
***Iordania*:**
Problema 212/1980. Iordania.
Problema 217/1980. Iordania.
Problema 220/1980. Iordania.
Problema 220/1980. Iordania. *Fişă de sinteză a relaţiilor cu Iordania*.
Problema 220/A/1980. Iordania.
Problema 220 B/1980. Iordania.
Problema 20/1981. Iordania.
Problema 220 A/1981.Iordania.
Problema 220/1982. Iordania.
Problema 20/1983. Iordania.
Problema 23/1983. Iordania.
Problema 212 D/1983. Iordania.
Problema 217/E/1983. Iordania.
Problema 220/1983. Iordania.
Problema 20/1984. Iordania.
Problema 20/A/1984. Iordania.
Problema 20/1986. Iordania.
Problema 20/1986. Iordania, dosar 498.
Problema 212/1986. Iordania, dosar 503.
Problema 20/1987. Iordania.
Problema 20/1988. Iordania.
Problema 217/1988. Iordania.
Problema 20/1989. Iordania.
Problema 220/1989. Iordania.
***Irak*:**
Problema 20/1980. Irak.
Problema 212/1980. Irak.
Problema 217/1980. Irak.
Problema 220/1980. Irak.
Problema 220 A/1981. Irak.
Problema 220/1982. Irak.
Problema 20/1983. Irak.
Problema 212/1983. Irak - R.S.R.
Problema 220/1983. Irak.
Problema 220/1983. Irak - R.S.R. *Relaţiile cu România*.
Problema 20/1984. Irak. *Raport general, plan de muncă, propunerile Misiunilor pentru planul de obiective*.
Problema 220/1984. Irak.
Problema 220/1985. Irak.
Problema 212 - 220/1986. Irak, dosar 535.

Problema 212-220/1986. Irak, dosar 537.
Problema 220 B/1986. Irak.
Problema 20/1987. Irak.
Problema 212/1988. Irak.
Problema 220 A/1988. Irak.
Problema 212/A/1989. Irak, vol. 2.
Problema 212 C/1989. Irak.
Problema 217/1989. Irak.
Problema 220/1989. Irak.

***Iran*:**

Problema 20/1980. Iran.
Problema 20/1980. Iran. *Raport general de activitate*.
Problema 212/1980. Iran.
Problema 220/1980. Iran.
Problema 220/1980. Iran. *Sinteza relațiilor: Republica Socialistă România și Republica Islamică Iran.*
Problema 220/1982. Iran. *Relații politice bilaterale*.
Problema 20/1983. Iran.
Problema 210/1983. Iran.
Problema 213/1983. Iran.
Problema 20/1984. Iran.
Problema 212/1986. Iran, dosar 564, vol.1.
Problema 213/1986. Iran.
Problema 217/F/1986. Iran.
Problema 220/1986. Iran, dosar 570.
Problema 220/1988. Iran.
Problema 212/1989. Iran.
Problema 220/1989. Iran.
Problema 220/1989. Iran. *Vizita la nivel înalt în Republica Islamică Iran (18 - 20 decembrie) 1989*.

***Israel*:**

Problema 217/1980. Israel.
Problema 220/1980. Israel.
Problema 220/1980-1986. Israel.
Problema 212/1981. Israel.
Problema 20/1982-1983. Tel Aviv.
Problema 212/1983. Israel.
Problema 212/1983. Israel. *Comisia mixtă economică. Vizite de delegații economice*.
Problema 212/1983. Israel. *Desfășurarea relațiilor comerciale și economice româno-israeliene*.
Problema 217/1983. Israel.
Problema 220/1983. Israel
Problema 20/1984. Israel.
Problema 210/1984. Israel.
Problema 220/1984. Israel.
Problema 220/1985. Israel.
Problema 220/1985. Israel. *Relații bilaterale.*
Problema 220/1986. Israel, dosar 590.
Problema 220/1986. Israel, dosar 594.
Problema 212/1988. Israel.

Problema 212/1988. Israel. *Relaţii economice bilaterale*, vol. 2.
Problema 217/1988. Israel.
Problema 220/1988. Israel.
Problema 220/1988. Israel. *Relaţii politice*, vol. I.
Problema 220/1988. Israel. *Vizita ministrului Afacerilor Externe al R.S. România, tovarăşul Ioan V. Totu, în Israel, în perioada 27 - 29 ianuarie 1988.*
Problema 220/1988. Israel. *Vizita în România a ministrului Industriei şi Comerţului din Israel - Ariel Sharon.*
Problema 20/1989.Israel.
Problema 20/1989. Israel. *Raport de activitate pe 1989*.
Problema 200-217/1989. Israel.
Problema 217/1989. Israel.
Problema 220/1989. Israel.
Problema 220/1989. Israel. *Relaţii politice*, vol. I.
Problema 220/1989. Israel. *Poziţia Israelului faţă de evenimentele din România, 21-23 decembrie 1989.*

***Liban*:**

Problema 217/1980. Liban.
Problema 220/1980. Liban.
Problema 220/1981. Liban.
Problema 220/1981. Liban. *Vizita tovarăşului ministru Ştefan Andrei în Liban (18-21 februarie 1981).*
Problema 220 B/1981. Liban.
Problema 20/1983. Liban.
Problema 212/C/1983. Liban-România.
Problema 220/1983. Liban.
Problema 20/1984. Liban.
Problema 20/1985. Liban.
Problema 220/1986. Liban, dosar 659.
Problema 20/1987. Liban.
Problema 212/1987. Liban. *Schimburile comerciale româno-libaneze.*
Problema 212/1987. Liban.
Problema 20/1988. Liban.
Problema 217/1988. Liban.
Problema 20/1989. Liban.
Problema 212/1989. Liban.
Problema 220/1989. Liban.
Problema 220/1989. Liban. *Relaţii bilaterale.*

***Liga Arabă*:**

Problema 220/1987. Liga Arabă.

***O.E.P. (Organizaţia pentru Eliberarea Palestinei*:**

Problema 220/1980. O.E.P.
Problema 220/1980. O.E.P. - R.S.R.
Problema 220/1981. O.E.P.
Problema 220/1984. O.E.P.
Problema 220/1984. O.E.P. - România.
Problema 220/1986. O.E.P., dosar 1.745.
Problema 220/1987. OEP.
Problema 220/1987. O.E.P., vol.1
Problema 220/1988. O.E.P.

***O.N.U. (Organizaţia Naţiunilor Unite)*:**

Problema 224/1980. O.N.U.
Problema 220/1981/O.N.U.
Problema 220/1982. O.N.U.
***Orientul Mijlociu*:**
Problema 224/1980. Orientul Mijlociu.
Problema 220/1981. Orientul Mijlociu.
Palestina:
Problema 220/1989. Palestina.
Problema 220/1989. Palestina, vol. 1.
Problema 220/1989. Palestina, vol. 2.
Problema 220 G/1989. Statul Palestina.
***R.S.R. (Republica Socialistă România)*:**
Problema 20/1980. R.S.R. - Siria.
Problema 212/1980/ R.S.R.- Siria.
Problema 217/1980. R.S.R. - Siria.
Problema 220/1980. R.S.R. - Siria.
Problema 220/1981.România - O.E.P.
Problema 20/1982. R.S.R.
Problema 220/1983. R.S.R.- Irak.
Problema 212/1985. R.S.R.
***Siria*:**
Problema 217/1980. Siria.
Problema 220/1980. Siria.
Problema 220/1980. Siria, vol. I.
Problema 220/1980. Siria. *Diverse probleme*.
Problema 220/1980. Siria - R.S.R.
Problema 220/1981. Siria.
Problema 220/1981. Republica Arabă Siriană.
Problema 220/1982. Siria.
Problema 20/1983. Siria.
Problema 212/1983. Siria.
Problema 217/1983. Siria.
Problema 220/1983. Siria. *Vizite oficiale*.
Problema 20/1984. Siria.
Problema 20/1984. Siria. *Raportul activității ambasadei la Damasc pe anul 1983 și Planul de muncă pe anul 1984.*
Problema 220/1984. Siria.
Problema 220/1984. Siria, vol. 1.
Problema 220/1986. Siria*,* dosar 1.042.
Problema 220/1987. Siria.
Problema 20/1988. Siria.
Problema 212/1988. Siria, vol. II.
Problema 220/1988. Siria.
Problema 220/1988. Siria. *Vizita în Republica Arabă Siriană a tovarășului Constantin Dăscălescu, prim-ministru al Guvernului Republicii Socialiste România (7-9 noiembrie) 1988.*
Problema 217/1989. Siria.
Problema 220/1989. Siria.

I.1.2. Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond C.C. al P.C.R., Secția Relații Externe

- Dosar 177/1984
- Dosar 214/1984
- Dosar 626/1984
- Dosar 96/1985
- Dosar 143/1985
- Dosar 186/1985
- Dosar 220/1985
- Dosar 392/1985
- Dosar 421/1985
- Dosar 503/1985
- Dosar 16/1986
- Dosar 38/1986
- Dosar 41/1986
- Dosar 63/1986
- Dosar 97/1986
- Dosar 368/1986
- Dosar 971/1986
- Dosar 16/1987
- Dosar 20/1987
- Dosar 36/1987
- Dosar 120/1987
- Dosar 154/1987
- Dosar 29/1988
- Dosar 65/1988

I.1.3. Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond I.R.R.C.S.

- Dosar 6/1980
- Dosar 31/1980
- Dosar 36/1980
- Dosar 10/1982
- Dosar 6/1986
- Dosar 16/1987
- Dosar 4/1988
- Dosar 4/1989
- Dosar 20/1989
- Dosar A-38/1989, vol. I

I.1.4 Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond I.S.I.S.P. - Documente interne

- Dosar 1/1982
- Dosar 1/1984

I.1.5 Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond P.C.M. – Coordonare

- Dosar 64/1983
- Dosar 71/1983

I.2. Izvoare edite

I.2.1. Colecții de documente

1. Ancel, Jean, *Documente despre soarta evreilor din România în perioada Holocaustului*, New York, Fundația Klarsfeld, 1986 (12 volume).
2. Central Intelligence Agency – Freedom of Information Act Electronic Reading Room, *Weekly summary special report: Romania-The Ceausescu style*, Historical Collection, 16 noiembrie 1973, https://www.cia.gov/readingroom/document/cia-rdp85t00875r001500050029-6?utm_
3. Central Intelligence Agency, *Iraq: an economy under siege,* Freedom of Information Act Electronic Reading Room, 1 January 1984, https://www.cia.gov/readingroom/document/cia-rdp84s00927r000300020003-7?utm_source=
4. Central Intelligence Agency, *Romania: A Situation Report,* Freedom of Information Act Electronic Reading Room, 7 aprilie 1980, https://www.cia.gov/readingroom/document/cia-rdp85t00287r000100910002-1?utm
5. Central Intelligence Agency, *Romania's Arab Students: A Growing Problem for the Regime*, CIA Freedom of Information Act Electronic Reading Room, 24 may 1985, https://www.cia.gov/readingroom/document/cia-rdp85t01058r000302940001-8
6. Central Intelligence Agency, *The Impact of Unrest in the Israeli-Occupied Territories*, CIA Reading Room, 24 February 1988, https://www.cia.gov/readingroom/document/cia-rdp05-00761r000100940001-0?utm
7. Congress of the Communist Party of the Soviet Union, *Documents and Resolutions: The 26th Congress of the Communist Party of the Soviet Union,* Moscow, Novosti Press Agency Publishing House, February 23 - March 3, 1981, https://www.marxists.org/history/ussr/government/party-congress/26th/26thcongresscpsu.pdf?
8. Ecobescu, Nicolae, ambasador, (coordonator), *Trei decenii de relații româno-americane, 1955-1985. Documente III 1979-1985*, vol. VII, editori: Nicolae Ecobescu, Constantin Moraru, Nicolae Ropotean, București, Fundația Nicolae Titulescu, 2015.
9. International Monetary Fund, *Articles of Agreement*, 27 December 1945, https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/pdf/aa.pdf
10. Ministerul Afacerilor Externe. Direcția Arhivelor Diplomatice, *România-Israel. 50 de ani de relații diplomatice. 1948-1969*, volumul I, coordonat de Victor Boștinaru, București, Editura Sylvi, 2000.
11. Ministerul Afacerilor Externe. Institutul Diplomatic Român, *Documente diplomatice române, România și Tratatul de la Varșovia. Conferințele miniștrilor Afacerilor Externe și ale adjuncților lor (1966-1991),* volum realizat de Mioara Anton, București, Editura Alpha MDN, 2009.
12. Oancea, Constantin (coordonator), *Tratatul de la Varșovia. Culegere de documente*, București, Editura Politică, 1981.
13. U.S. Department of State, Office of The Historian, *Action Memorandum From the Assistant Secretary of Energy for International Affairs (Goldman) to Secretary of Energy Duncan and the Deputy Secretary of Energy (Sawhill)*, Document 267, in „Foreign Relations of The United States, 1969-1976", Vol. XXXVII, *Energy Crisis, 1974-1980*, Washington D.C., U.S. Government Printing Office, 2012, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v37/d267
14. U.S. Department of State, Office of The Historian, *Briefing Memorandum From the Assistant Secretary of State for Economic and Business Affairs (Katz) to the Under Secretary of State for Economic Affairs-Designate (Cooper),* Document 117, in „Foreign Relations of The United States, 1969-1976", Vol. XXXVII, *Energy Crisis, 1974-1980*, Washington D.C., U.S. Government Printing Office, 2012, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v37/d117

15. UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). Refworld, *Syrian Arab Republic: Constitution,* 1973, https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/1973/en/38517
16. United Nations Security Council, *Resolution 425 (1978),* 19 March 1978, https://docs.un.org/en/S/RES/425(1978)
17. United Nations, *UN Committee on the Exercise of the Inalienable Rights of the Palestinian People,* november 10, 1975, https://www.un.org/unispal/committee/
18. United Nations, *Vienna Convention on Consular Relations,* Vienna, 24 aprilie 1963, https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_2_1963.pdf
19. *Venice Declaration (1980)*, https://unispal.un.org/pdfs/FEF015E8B1A1E5A685256D810059D922.pdf
20. Wilson Center Digital Archive, *Minutes of Conversation between Comrade Nicolae Ceaușescu and the President of the Executive Committee of the Palestine Liberation Organization, Yasser Arafat, in Cairo,* April 5, 1972, https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/minutes-conversation-between-comrade-nicolae-ceausescu-and-president-executive-committee

I.2.2 Izvoare juridice

1. „Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România", partea I, anul IV, nr. 89, 8 iulie 1968.
2. „Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România" nr. 10 din 27 ianuarie 1971.
3. „Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România", partea I, anul VIII, nr. 10, 28 ianuarie 1972.
4. „Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România", anul 16, nr. 18, partea I, 29 februarie 1980.
5. „Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România", partea I, nr. 84, 17 octombrie 1980.
6. „Monitorul Oficial al României", *Republicări, Legea Arhivelor Naționale, nr.196/1996*, partea I, nr. 293/22.IV. 2014.
7. Portal legislativ, *Legea nr. 14 din 29 iunie 1984,* https://legislatie.just.ro/public/DetaliiDocument/21121?utm_source

I.2.3 Memorii, Jurnale

1. Andreevici Gromîko, Andrei, *Memoirs*, New York, Editura Doubleday, 1988.
2. Cetățeanu, Ionel Mihail, *Între războiul din Irak și pacea de acasă. O experiență de neuitat*, Craiova, Editura Revers, 2014.
3. Dinu, Marcel, *42 de ani în diplomație. Ambasador sub patru președinți*, București, Editura C.H. Beck, 2009.
4. Funderburk, David B., *Pinstripes and Reds: An American Ambassador Caught Between the State Department and the Romanian Communists, 1981-1985*, Selous Foundation Press, 1 January 1987.
5. Govrin, Yosef, *Relațiile israelo-române la sfârșitul epocii Ceaușescu. Din însemnările ambasadorului Israelului în România*, Cluj-Napoca, Editura Efes, 2007.
6. Hammadi, Saadoun, *Diaries,* volume 1: *Memoirs and Reflections*, Doha, Arab Center for Research and Policy Studies, 2023.
7. *I se spunea Machiavelli. Ștefan Andrei în dialog cu Lavinia Betea*, ediție îngrijită de Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai, Ilarion Țiu, București, Editura Holding, 2011.
8. Landau, David, *Arik: The Life of Ariel Sharon*, Gildan Media Corporation, 2014.
9. Malița, Mircea, *Tablouri din Războiul Rece. Memorii ale unui diplomat*, București, Editura C.H. Beck, 2007.
10. Meir, Golda, *My Life*, New York, G.P. Putnam's Sons, 1975.

11. Pacepa, Ion Mihai, *Orizonturi roșii. Memoriile unui fost general de Securitate*, New York, Editura Ziarul Universul, 1988.
12. Turbăceanu, Aurel, *Arabii și relațiile româno-arabe*, București, Editura Niculescu, 2010.

II. Instrumente de lucru

1. *Anuarul Statistic al Republicii Socialiste România*: 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, București, Direcția Generală de Statistică.
2. *Anuarul Statistic al României*, București, Comisia Națională pentru Statistică, 1990, 1991.
3. Cătănuș, Dan (coordonator), *România 1945-1989: Enciclopedia regimului comunist: instituții de partid, de stat, obștești și cooperatiste*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2012.
4. Crișan, Gheorghe, *Piramida puterii. Dicționar de oameni politici și de stat, generali și lideri religioși din România (1944-2018), M-Z*, București, 2008.
5. Dobre, Florica (coordonator), *Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Membrii C.C. al P.C.R. 1945-1989. Dicționar*, București, Editura Enciclopedică, 2004.
6. Dicționar juridic, *Acreditiv revolving*, https://www.rubinian.com/dictionar_detalii.php?id=13&utm
7. Dex online, *Cianurare*, https://dexonline.ro/definitie/cianurare?utm
8. Dex online, *Minută*, https://dexonline.ro/definitie/minuta%20
9. Dex online, *Orientul Mijlociu*, https://dexonline.ro/text/Orientul%20Mijlociu
10. Dex online, *Trata*, https://dexonline.ro/definitie/trata
11. Encyclopaedia Britannica.
12. Encyclopedia.com, *Husayni Faysal Al(Husseini, Feisal; 1940-2001)*, https://www.encyclopedia.com/politics/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/husayni-faysal-al-husseini-feisal-1940-2001
13. Encyclopaedia Iranica, *Commerce in Iran, Part VII: The Post-Revolutionary Period*, https://www.iranicaonline.org/articles/commerce-vii/
14. Encyclopaedia Universalis, *Proche-Orient. Plans de paix du président Ronald Reagan et du sommet arabe de Fès*, https://www.universalis.fr/evenement/1er-15-septembre-1982-plans-de-paix-du-president-ronald-reagan-et-du-sommet-arabe-de-fes/
15. Enciclopedia Yivo a Evreilor din Europa de Est, https://encyclopedia.yivo.org/article/59
16. Hentea, Călin, *Oamenii propagandei. Dicționar biografic*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2016.
17. Kirițescu, Costin C., Dobrescu, Emilian M., *Băncile. Mică enciclopedie*, București, Editura Expert, 1998.
18. Kozlov, G.A., și Pervușin, S.P., *Mic dicționar economic*, București, Editura Politică, 1959.
19. Lege AZ, *Dicționar juridic*, https://legeaz.net/dictionar-juridic/exercitiu-financiar?ut
20. Ministerul Afacerilor Externe, *Anuar diplomatic*, București, Direcția Protocol, 1960.
21. Neagoe, Stelian, *Enciclopedia istoriei politice a României 1859 - 2002*, București, Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale, 2003.
22. Prabook, *Ali Moinfar*, https://prabook.com/web/ali.moinfar/2569053
23. Rusu, Dorina N., *Membrii Academiei Române 1866-2003. Dicționar*, București, Editura Enciclopedică, Academia Română, 2003.
24. Scholarly Community Encyclopedia, *Mustafa Tlass*, https://encyclopedia.pub/entry/38008?utm_
25. Spinei, Victor, Rusu, Dorina N., (coordonatori), *Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc*, vol. I (A-C), vol. V (S-Z), Suceava, Editura Karl A. Romstorfer a Muzeului Național al Bucovinei, 2021.
26. Stănciulescu, Alexandru (coordonator), *Mic dicționar enciclopedic*, București, Editura Niculescu, 2008.

27. Jewish English Lexicon, *Klita*, https://jel.jewish-languages.org/words/4363
28. Jewish Virtual Library, *Establishment of Israel: Signatories to the Israeli Declaration of Independence (May 14, 1948)*, https://www.jewishvirtuallibrary.org/signatories-to-the-israeli-declaration-of-independence

III. Periodice

1. „Adevărul", 17 decembrie 2012.
2. „Flacăra. Săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste", 20 octombrie 1989.
3. „Jurnalul", 23 ianuarie 2006.
4. „Scînteia", 5 mai 1972; „Scînteia", 20 octombrie 1973; „Scînteia", 12 februarie 1974; „Scînteia", 15 februarie 1974; „Scînteia", 11 octombrie 1974; „Scînteia", 25 decembrie 1979; „Scînteia", 8 ianuarie 1980; „Scînteia", 21 februarie 1980; „Scînteia", 5 martie 1980; „Scînteia", 4 aprilie 1980; „Scînteia", 8 mai 1980; „Scînteia", 9 mai 1980; „Scînteia", 15 mai 1980; „Scînteia", 5 iulie 1980; „Scînteia", 8 iulie 1980; „Scînteia", 15 iulie 1980; „Scînteia", 26 august 1980; „Scînteia", 19 septembrie 1980; „Scînteia", 29 noiembrie 1980; „Scînteia", 6 februarie 1981; „Scînteia", 21 februarie 1981; „Scînteia", 24 februarie 1981; „Scînteia", 26 februarie 1981; „Scînteia", 16 decembrie 1981; „Scînteia", 17 iunie 1982; „Scînteia", 8 iunie 1982; „Scînteia", 26 mai 1982; „Scînteia", 29 mai 1982; „Scînteia", 10 iunie 1982; „Scînteia", 25 noiembrie 1982; „Scînteia", 19 iunie 1982; „Scînteia", 16 ianuarie 1983; „Scînteia", 2 februarie 1983; „Scînteia", 18 februarie 1983; „Scînteia", 23 martie 1983; „Scînteia", 26 martie 1983; „Scînteia", 13 mai 1983; „Scînteia", 8 iunie 1983; „Scînteia", 17 iunie 1983; „Scînteia", 8 iulie 1983; Scînteia", 22 august 1983; „Scînteia", 12 octombrie 1983; „Scînteia", 9 octombrie 1983; „Scînteia", 12 noiembrie 1983; „Scînteia", 24 februarie 1984; „Scînteia", 10 aprilie 1984; „Scînteia", 12 aprilie 1984; „Scînteia", 28 aprilie 1984; „Scînteia", 12 mai 1984; „Scînteia", 27 mai 1984; „Scînteia", 20 iunie 1984; „Scînteia", 23 august 1984; „Scînteia", 2 decembrie 1984; Scînteia", 21 februarie 1985; „Scînteia", 12 martie 1985; „Scînteia", 15 martie 1985; „Scînteia", 17 iulie 1985; „Scînteia", 19 iulie 1985; „Scînteia", 19 septembrie 1985; „Scînteia", 8 februarie 1986; „Scînteia", 12 martie 1986; „Scînteia", 15 aprilie 1986; „Scînteia", 26 aprilie 1986; „Scînteia", 28 aprilie 1986; „Scînteia", 7 iunie 1986; „Scînteia", 8 iunie 1986; „Scînteia", 17 iunie 1986; „Scînteia", 12 iulie 1986; „Scînteia", 16 iulie 1986; „Scînteia", 3 septembrie 1986; „Scînteia", 11 septembrie 1986; 5 iunie 1987; „Scînteia", 28 iulie 1987; „Scînteia", 19 august 1987; „Scînteia", 24 noiembrie 1987; „Scînteia", 29 noiembrie 1987; „Scînteia", 1 decembrie 1987; „Scînteia", 17 decembrie 1987; „Scînteia", 3 ianuarie 1988; „Scînteia", 7 ianuarie 1988; „Scînteia", 28 februarie 1988; „Scînteia", 19 iulie 1988; „Scînteia", 22 iunie 1988; „Scînteia", 5 octombrie 1988; „Scînteia", 13 octombrie 1988; „Scînteia", 17 noiembrie 1988; „Scînteia", 26 februarie 1989; „Scînteia", 28 aprilie 1989; „Scînteia", 12 iulie 1989; „Scînteia", 18 iulie 1989,„Scînteia", 8 octombrie 1989; „Scînteia", 11 octombrie 1989; „Scînteia", 19 decembrie 1989; „Scînteia", 21 decembrie 1989.
5. „Scînteia Tineretului", 21 mai 1983.
6. „Steagul roșu. Organ al Comitetului Municipal Petroșani al P.C.R. și al Consiliului Popular Municipal", nr. 9.154, 1982.
7. „Ziarul financiar", 10 iunie 2009.

IV. Lucrări generale

1. Assaraf, Robert, *Ariel Sharon și bătăliile lui politice*, București, Editura Minerva, 2008.
2. Béchara, Souha, Badawi, Marie-Thérèse Khair, *Résistante: Une femme contre l'occupation*, Paris, Jean-Claude Lattès, 2000.

3. Burakowski, Adam, *Dictatura lui Nicolae Ceauşescu, 1965-1989. Geniul Carpaților*, Iași, Editura Polirom, 2016.
4. Calafeteanu, Ion, *Istoria politicii externe româneşti în date*, București, Editura Enciclopedică, 2003.
5. Cepoi, Ecaterina, Lazăr, Marius, *Geopolitica bazinului Tigru/Eufrat: problema gestiunii apei și raporturile dintre Turcia, Siria și Irak*, în volumul „Dreptul și guvernanța apei în Uniunea Europeană: studii asupra Europei Centrale și de Est", Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2013.
6. Chirol, Sir Valentine, *The Middle Eastern Question: Or Some Political Problems of Indian Defence*, London, J. Murray, 1903.
7. Cleveland, William L., Bunton, Martin, *A History of the Modern Middle East*, 4th edition, Boulder, Westview Press, 2009.
8. Collelo, Thomas, ed, *Syria - a country study*, Washington, D.C., Federal Research Division, Library of Congress, 1987.
9. Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Securitatea, 1948-1989. Monografie,* vol. 1, coordonatori Florian Banu și Liviu Țăranu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2016.
10. *Cronologia minorităților naționale din România: albanezi, armeni, bulgari, croați, eleni, evrei și germani*, vol. I, editor Gidó Attila, Cluj-Napoca, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, 2012.
11. Deletant, Denis, *România sub regimul comunist*, Ediția a III-a revăzută și adăugită, editor Romulus Rusan, București, Editura Academia Civică, 2010.
12. Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase. De la epoca de piatră la misterele din Eleusis*, vol.1, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.
13. Friedman, Yaron, *The nusayrī-'Alawīs. An Introduction to the religion, history and identity of the leading minority in Syria*, Islamic History and Civilization, vol. 77, edited by Sebastian Günther, Wadad Kadi, Leiden, Brill, Boston, 2010.
14. Georgescu, Rodica, Georgescu, Mioara, *Dosarul problemei palestiniene*, București, Editura Politică, 1977.
15. Gheţău, Florin, Gh., *Magazin diplomatic. What is diplomacy?*, Deva, Editura Karina, 2018.
16. Giurescu, Dinu C., membru titular al Academiei Române, coordonator, *Istoria românilor, vol. X, România în anii 1948-1989*, Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologie, București, Editura Enciclopedică, 2013.
17. Iliescu, Gheorghe, Căciulă, Vasile, *Organizarea activități de supraveghere informativ-operativă a comercianților străini și a legăturilor suspecte din rândul cetățenilor români*, Ministerul de Interne, Departamentul Securității Statului, *Securitatea*, nr. 4 (76), 1986.
18. Ioanid, Radu (editor), *Securitatea și vânzarea evreilor: Istoria acordurilor secrete dintre România și Israel*, Iași, Editura Polirom, 2015.
19. Isărescu, Mugur, C., *Reflecţii economice. Contribuții la teoria macrostabilizării*, București, Editura Academia Română, Centrul Român de Economie Comparată și Consens, 2006.
20. Jinga, Luciana, M., *Gen și reprezentare în România comunistă. Femeile în cadrul Partidului Comunist Român (1944-1989)*, Iași, Editura Polirom/Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, 2015.
21. Karsk, Efraim, *Războiul arabo-israelian 1948: O istorie a conflictului din perspectiva israeliană*, București, Editura Books, 2015.
22. Khalidi, Rashid, *The Hundred Years' War on Palestine: A History of Settler Colonialism and Resistance, 1917-2017*, New York, Metropolitan Books, 2021.
23. Klibi, Chedli, Moll, Geneviève, *Orient/Occident. La paix violente*, Éditions Sand, 1999.
24. Laqueur, Walter, *A History of Zionism. From the French Revolution to the Establishment of the State of Israel*, New York, Schocken Books, 2003.

25. Mahan, Alfred, Thayer, *The Persian Gulf and International Relations in Retrospect and Prospect: Studies in International Relations, Naval and Political*, Boston, Little, Brown and Company, 1902.
26. Mansfield, Peter, *O istorie a Orientului Mijlociu*, București, Editura Humanitas, 2015.
27. Metz, Helen, Chapin, ed, *Jordan: A Country Study*, Washington, D.C., Federal Research Division, Library of Congress, 1989.
28. Moșneagu, Marian, *O istorie tragică a Marinei Comerciale Române*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2006.
29. Năstase, Adrian, *România după Malta. 875 de zile la Externe*, volumul II (1 noiembrie - 31 decembrie 1990), București, Fundația Europeană Titulescu, 2006.
30. Năstase, Adrian, *România după Malta. 875 de zile la Externe*, volumul III (1 ianuarie - 28 februarie 1991), București, Fundația Europeană Titulescu, 2007.
31. Neagoe, Stelian, *Istoria Guvernelor României de la începuturi (1859) până în zilele noastre (1999)*, București, Editura Machiavelli, 1999.
32. Nedelcu, Cristina, *Politica României faţă de problema palestiniană: 1948-1979*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013.
33. Nicolescu, George, *În culisele Celor 7 surori*, București, Editura Politică, 1984.
34. Păiușan-Nuică, Cristina*, Relațiile româno-israeliene 1948-1978*, București, Editura Universitară, 2008.
35. Peterliceanu, Emanuel*, Istoria relațiilor diplomatice româno-arabe*, Baia Mare, Editura Proema, 2019.
36. Preutu, Cristina*, Propaganda politică în România Socialistă. Practici instituționale și tehnici de comunicare (1965-1974)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", 2017.
37. *Profesorul Ioan Scurtu:* „*Mi-a fost dat să trăiesc sub mai multe regimuri*", în „Dialoguri pentru istorie", volum îngrijit de dr. Mihai Nicolae și dr. Magdalena Albu, București, Editura Stefadina, 2025.
38. Quandt, William B., *Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict Since 1967*, Brookings Institution Press, Washington, D.C., 2005.
39. Rabinovich, Itamar, *The war for Lebanon, 1970-1983*, Ithaca, Cornell University Press, 1984.
40. Rusu, Corneliu, *Romanian Managerial Training System - Current State and Prospects*, Petroleum-Gas University of Ploiești Bulletin, Economic Sciences Series, vol. LXII, no. 2, 2010.
41. Salibi, Kamal, *Lebanon and The Middle Eastern Question*, Centre for Lebanese Studies, 1988.
42. Scurtu, Ioan, *Martor la impunerea, evoluția și prăbușirea regimului socialist totalitar din România (1957-1989)*, Iași, Editura Junimea, 2024.
43. Sebag Montefiore, Simon, *Jérusalem: Biographie*, Calmann-Lévy, 2011.
44. Secheșan, Valentina-Tania, *Problema kurdă în contextul crizelor irakiene*, Iași, Editura Lumen, 2008.
45. Shapira, Anita, *Israel: A History*, Waltham, MA: Brandeis University Press, 2012.
46. Shlaim, Avi, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, New York, W. W. Norton & Company, 2001.
47. Smith, Charles D., *Palestine and the Arab-Israeli Conflict: A History with Documents*, Boston, Bedford/St. Martin's, 2009.
48. Stolojan, Theodor, *Decizii, controverse, mituri în economie și politică, 1961-2020*, București, Editura Academiei Române, 2020.
49. Tănase, Tiberiu, coordonator, Asoltanei, Dan-Ion, Benga, Raul Florin, Ștețcu, Petru, *Conflictele din Orientul Mijlociu. Istorie și actualitate*, Arad, Editura Concordia, 2024.

V. Lucrări speciale

1. Abu-Lughod, Ibrahim, *Flexible Militancy: A Report on the Sixteenth Session of the Palestine National Council, Algiers, February 14-22*, „Journal of Palestine Studies", vol. 12, no. 4, 1983.

2. Al-Arabiat, Slaiman A., *Participarea internațională în realizarea planului cincinal iordanian 1986-90 și în continuare, rezumatul tezei de doctorat*, București, s.e., 1994.

3. *Avanti Roma! Lumea arabă în pragul anului 2.000*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă", nr. 8, 20 februarie 1986.

4. Becheru, Dragoș Sebastian, *România și problema petrolului, 1969-1981*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2022.

5. Benjamin, Lya, *Ordinul B'nei Brith în România (I.O.B.B.). Scurt istoric*, în „Caietele CNSAS", anul X, nr. 2 (20), București, Editura CNSAS, 2018.

6. Betea, Lavinia, *Tovarășa. Biografia Elenei Ceaușescu*, București, Editura Corint, 2021.

7. Bines, Carol, *Din istoria imigrărilor din Israel. 1882-1995*, București, Editura Hasefer, 1998.

8. Calafeteanu, Ion, *Siria (Republica Arabă Siriană)*, în „Reprezentanțele diplomatice ale României", volumul III (iunie 1948 - martie 1973), București, Editura Politică, 1973.

9. Caswell, Robert, *Economic sanctions and the Iran experience*, în „Foreign Affairs", vol. 60, no. 3, decembrie 1981.

10. Cârjă, Ștefan, *Bagdad. Liga Arabă traversând deșertul*, în revista „Lumea azi", nr. 23, 7 iunie 1990.

11. Cârjă, Ștefan, *Iran - Irak, Încetarea focului și negocierile directe*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă", nr. 35, 25 august 1988.

12. Ceaușescu, Nicolae, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, Editura Politică, 1979.

13. Ceaușescu, Nicolae, *Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XII-lea și Congresul al XIII-lea și activitatea de viitor a partidului în vederea înfăptuirii obiectivelor dezvoltării economico-sociale în cincinalul 1986-1990 și, în perspectivă, până în anul 2.000 a României*, București, Editura Politică, 19 noiembrie 1984.

14. *Conflictele inter-arabe,* în revista „Lumea azi", nr. 32, 9 august 1990.

15. *Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, 6-12 august 1969*, București, Editura Politică, 1969.

16. C*ontacte româno-libaneze și româno-palestiniene,* în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă"*,* nr. 30, 22 iulie 1982.

17. Crăciun Ionescu, *Noi și importante contribuții la dezvoltarea relațiilor româno-irakiene și româno-iordaniene*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă", nr. 26, 24 iunie 1982**.**

18. Crăciun, Ionescu, *Orientul Mijlociu. Între atitudine și acțiuni politico-diplomatice*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă", nr. 2, 12 ianuarie 1989.

19. Crăciun, Ionescu, *Rezoluțiile 181(II), 242 și 338 ale Adunării Generale și Consiliului de Securitate al ONU*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă", nr. 48, 24 noiembrie 1988.

20. Dinu, Marcel, *Dimensiuni ale raporturilor României cu statele arabe*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă", nr. 6, 7 februarie 1980.

21. Drăghiciu, Andrei-Octavia, *Between „totalitarianism" and „terrorism" An introductory study about the „Arab" students in the Romanian Socialist Republic (1974-1989),* publicat în „Caietele CNSAS", anul VI, nr.1-2, (11-12), București, Editura CNSAS, 2013.

22. *După Agenția Taniug*, traducere de Verița Geogescu, în „Lumea azi”, nr. 8, 22 februarie 1990.
23. *Expresie a cursului ascendent al relațiilor româno-iordaniene,* în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 42, 13 octombrie 1983.
24. *Final Report of the Israeli Commission of Inquiry into the Events at the Refugee Camps in Beirut,* „Journal of Palestine Studies”, vol. 12, no. 3, Taylor & Francis, Spring 1983.
25. France Press, *Economia israeliană și consecințele operațiunii militare*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 30, 22 iulie 1982.
26. Gabrilescu, Dan, *În conștiința lumii*, în revista „România literară”, Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, anul IX, nr. 34, 19 august 1976.
27. Găbăroi, Daniela, *Operațiunea Pace pentru Galileea*. *Atitudinea României*, în „Studium. Revista studenților, masteranzilor și doctoranzilor în istorie. The Journal of Ba, MA and PHD Students in History”, Vol. XVII (oct. 2024 - sept. 2025), Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați.
28. Gienow-Hecht, Jessica C.E., Donfried, Mark C., *Searching for a cultural diplomacy*, Berghahn Books, 2010.
29. Grigorescu, Ioan, *Teheran. Un festival cinematografic pe șapte ecrane*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 10, 3 martie 1983.
30. Hoffer, Charles R., *A Sociological Analysis of Propaganda*, în „Social Forces”, vol. 20, nr. 4, 1942.
31. *Interviurile săptămânii: Fouad Al-Bitar, ambasadorul Statului Palestina și Zvi Mazel, ambasadorul Israelului*, în revista „Lumea azi. Săptămânal independent de politică externă”, nr. 4 (5 serie nouă - 1.368), 25 ianuarie 1990.
32. „*Intifada*” *și perspectivele de pace din Orientul Mijlociu*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 51, 21 decembrie 1989.
33. Iordache, Nicolae, *Iordania*, în „Reprezentanțele diplomatice ale României”, volumul III (iunie 1948 - martie 1973*)*, București, Editura Politică, 1973.
34. Iordache, Nicolae, *Liban,* în „Reprezentanțele diplomatice ale României”, volumul III (iunie 1948 - martie 1973), București, Editura Politică, 1973.
35. *Iordania în „ochiul ciclonului”?*, în revista „Lumea azi”, nr. 42, 18 octombrie 1990.
36. *Iordania. Prioritatea proiectelor economice*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 21, 22 mai 1980.
37. *Irak. Petrol și dezvoltare*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 29, 15 iulie 1982.
38. James, Neil, *Review of Guests of the Ayatollah: The First Battle in the West's War with Militant Islam*, by Mark Bowden, „Defender” Spring 2007, Australian Defence Association.
39. Kushwah, Kratika*, The Israel-Palestine Conflict: Exploring Legal Dimensions and Paths to Resolution*, „Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues”, vol. 27, Issue S3, 2024.
40. Mahler, Gregory S. and Mahler, Alden R.W., *The Arab-Israeli Conflict: An Introduction and Documentary Reader,* Routledge, Taylor & Francis Group, London & New York, 2010.
41. Marin, Manuela și Cupcea, Adriana, *Comunitatea musulmană din Dobrogea în perioada comunistă (1948-1965)*, în Cosmin Budeancă și Florentin Olteanu (coord.), *Stalinizare și destalinizare. Evoluții instituționale și impact social*, Iași, Editura Polirom, 2014.
42. Mărgineanu, Ion, *Seminarul regional ONU pentru Europa asupra problemei palestiniene. Pentru ca pacea să se instaureze sub măslinii Orientului Mijlociu*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 20, 12 mai 1988.
43. *Mărturii ale colaborării româno-iordaniene*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 8, 2 februarie 1980.

44. *Miza din Golf. Efecte asupra României*, în revista „Lumea azi”, nr. 42, 18 octombrie 1990.
45. Nichifor, Liana, *Teheran. Alegeri prezidențiale*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 30, 23 iulie 1981.
46. Nistor, Roxana Georgiana, *Implicarea României în criza arabo-israeliană (1967-1989),* Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2023.
47. *O importantă contribuție la crearea unui climat de cooperare și înțelegere, destindere și securitate. Vizita oficială de prietenie a președintelui României, Nicolae Ceaușescu, în Republica Irak și în Regatul Hașemit al Iordaniei, 1-19 iunie 1982*, București, Editura Politică, 1983.
48. *ONU – tribună de afirmare a politicii externe românești*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 40, 30 septembrie 1982.
49. Opriș, Petre, *Nicolae Ceaușescu și datoria externă a României*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, nr. 25, București, Editura Academiei Române, 2011.
50. *Orientul Mijlociu. Prelungirea impasului*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr.14, 31 martie 1983.
51. Osiac, Daniela, *Conflictul israeliano-palestinian. Proiecte de pace 1947-2003*, Craiova, Editura Universitaria, 2013.
52. Osiac, Daniela, *Legături la nivel înalt între România și Organizația pentru Eliberarea Palestinei (1965 - 1989)*, în „Revista de Ştiinţe Politice. Revue des Sciences Politiques”, no. 30-31, Craiova, Editura Universitaria Craiova, 2011.
53. Păiușan-Nuică, Cristina, *Relațiile româno-iordaniene în perioada 1965-1980*, în revista „Muzeul Național”, vol. 31, 2019.
54. Petra, Petru, „*România – sprijin important și prietenesc țărilor arabe*”, *Chedli Klibi, secretar general al Ligii Statelor Arabe,* în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr.13, 25 martie 1982.
55. Pleșa, Liviu, *Recenzii. Note de lectură,* Florin C. Stan, *România-Israel. Relații bilaterale (1948-1991)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2016, în „Caietele CNSAS”, *Minoritatea evreiască din România* (I), anul X, nr. 2 (20) / 2017, București, Editura CNSAS, 2017.
56. Preda, Gavril, *Revoluția română din decembrie 1989 în ediția de documente și istoriografie*, în „Revoluția Română din Decembrie 1989 și percepția ei în mentalul colectiv. Obiectivitate și subiectivitate. Neutralitate și părtinire. Studii”, coordonator Constantin Hlihor, București, Editura Cetatea de Scaun, Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989, 2014.
57. Roman, Mioara, *România – contribuție concretă, prețioasă la soluționarea justă a problemelor Orientului Mijlociu, Kamal El-Assad, președintele Adunării Naționale a Republicii Liban*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 27, 3 iulie 1980.
58. Rus, Raluca, *Conflictul din Orientul Apropiat în perioada 1948-2000*, Iași, Editura Lumen, 2006.
59. Rus, Raluca, *România și conflictul israeliano-palestinian*, Iași, Editura Lumen, 2008.
60. *Secvențe libaneze*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă”, nr. 31, 31 iulie 1980.
61. Siniora, Hanna, *PNC: Report on the 17th Session of the PNC in Amman*, „Journal of Palestine Studies”, vol.14, no. 3, aprilie 1985.
62. *Situația datoriilor lumii a treia*, în revista „Lumea azi”, nr.30, 26 iulie 1990.
63. Solomonescu, Olimpia, *Locul și rolul femeii în construcția socialismului în România*, în „Viitorul social”, LXXIX (1), 1986.
64. Solomonescu, Olimpia, *Tendințe recente și de perspectivă în evoluția populației României*, în „Viitorul social”, LXXVII (2), 1984.

65. Stan, Florin C., *Aspecte privind emigrarea evreilor din U.R.S.S. în Israel în perioada 1987-1991 și implicarea autorităților române*, în „Caietele CNSAS", anul X, nr. 2 (20) 2017, București, Editura CNSAS, 2018.
66. Stan, Florin C., *O cronologie a relațiilor bilaterale româno-israeliene în anul 1989*, în „Studia Iudaica Aradensis", Arad, „Vasile Goldiș" Universitis Press, 2018.
67. Stan, Florin C., *România-Israel. Relații bilaterale (1948-1991)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2016.
68. Stratone, Carmen, *Propagandă și diplomație culturală în perioada comunistă: Institutul Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea. O istorie inedită*, București, Editura Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2024.
69. Șerbănescu, dr. Ilie, *Energia: bilanț 1979, perspective 1980*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă", nr. 3, 17 ianuarie 1980.
70. Șerbănescu, dr. Ilie, *OPEC și prețul petrolului*, în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă", nr. 13, 24 martie 1983.
71. *Teheran. Un an de la proclamarea Republicii Islamice,* în revista „Lumea. Săptămânal de politică externă", nr. 14, 3 aprilie 1980.
72. Tîlvăr, Angel, *România-Israel. Relații în perioada comunistă*, București, Editura Hasefer, 2017.

VI. Surse electronice

1. Agerpres, *O personalitate pe zi: Scriitorul Ștefan Baciu*, https://agerpres.ro/documentare/2023/10/29/o-personalitate-pe-zi-scriitorul-stefan-baciu--1194430?utm, 2023.
2. Ambasada României în Statul Israel, *Celebrarea a 75 de ani de relații diplomatice neîntrerupte între România și Statul Israel*, https://telaviv.mae.ro/local-news/1560
3. Arab News, *Romania Forgives $2 Billion of Irak Debt*, https://www.arabnews.com/node/271688
4. Association for Iranian Studies, *The Cultural Revolution in The Universities of Iran 1981-1987*, https://www.associationforiranianstudies.org/content/cultural-revolution-universities-iran-1981-87
5. Brudașcu, Cornel, *Ocula*, https://ocula.com/artists/cornel-brudascu/?utm
6. Bruno Kreisky Foundation, *Latif Dori*, https://kreisky-menschenrechte.org/en/award-winner/latif-dori/?utm
7. Cinemagia, *Andrei Călărașu*, https://www.cinemagia.ro/actori/andrei-calarasu-13801/?ref=mobile&utm
8. Cosma, Adina, *Mijloace politico-diplomatice de soluționare a diferendelor internaționale*, https://www.studocu.com/ro/document/universitatea-ovidius-din-constanta/drept-international-public/mijloace-politico-diplomatice-de-solutionare-a-diferendelor-internationale/9559692
9. Country Studies, *Lebanon-Education*, https://country-studies.com/lebanon/education.html?utm_
10. Cummings, Milton C., *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey*, Center for Arts and Culture, https://www.americansforthearts.org/sites/default/files/MCCpaper.pdf
11. Dănuț, Albu, *Bombardarea cargoului „Olănești" – 7 octombrie 1980*, 5 aprilie 2014, https://www.ligamilitarilor.ro/arc-peste-timp/bombardarea-cargoului-olanesti-7-octombrie-1980/
12. Dosare secrete, *Moartea lui Iosif Broz Tito*, https://dosaresecrete.ro/moartea-lui-iosip-broz-tito/
13. DripPro, *Irigarea prin picurare și educația fermierilor: un studiu de caz*, https://drippro.com/ro/academy/p/487

14. Farjallah, Laure - Maissa, *Reviewing the Fahd Plan of 1981, outlining the contours of an Arab-Israeli peace*, L'Orient Today, 14 aprilie 2024, https://today.lorientlejour.com/article/1366317/reviewing-the-fahd-plan-of-1981-outlining-the-contours-of-an-arab-israeli-peace.html?utm
15. FOB, *Definition of the Incoterm FOB*, https://www.icontainers.com/help/ incoterms/fob/?ut.
16. Friedlander, Blaine, *Cornellians mourn death at 91 of diplomat Sol Linowitz, Law School alumnus and 'loyal friend'*, https://news.cornell.edu/stories/2005/03/cornellians-mourn-death-91-diplomat-sol-linowitz-law-school-alumnus-and-loyal-friend
17. Hamilton, James D., *Historical Oil Shocks*, chrome-extension:// efaidnbmnnnibpcajpcglcl-efindmkaj/https://econweb.ucsd.edu/~jhamilton/oil_history.pdf?
18. ICC Belgium, *ICC Court Celebrates 100 Years Looking to next century of dispute resolution leadership*, ianuarie 2023, https://iccwbo.be/icc-court-celebrates-100-years-looking-to-next-century-of-dispute-resolution-leadership/
19. Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER), *Actorul şi sălbaticii, 1975*, https://www.iiccmer.ro/evenimente/2022/actorul-si-salbaticii-1975/.
20. Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, *Minoritatea evreiască 1990*, https://ispmn.gov.ro/node/minoritatea-evreiasc-1990
21. International Trade Administration, *Consignment*, https://beta.trade.gov/article?id= Consignment
22. Iram, Iacov, *Higher Education in Transition: The Case of Israel*, în revista „Higher Education", vol. 9, nr. 1, https://link.springer.com/article/10.1007/BF00149137
23. Iran Data Portal, *Decree to Disband the Islamic Republic Party (June 1, 1987),* https://irandataportal.syr.edu/decree-to-disband-the-islamic-republic-party-june-1-1987
24. Iran Press Watch, *The 1980 Cultural Revolution and Restrictions on Academic Freedom in Iran*, March 4, 2020, https://iranpresswatch.org/post/20819/1980-cultural-revolution-restrictions-academic-freedom-iran/, 2020.